

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ. 20

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Προσοχή λοιπόν.

Ο «Ἐφημέριος» δὲν ἔπαυσε, οὔτε καὶ θὰ παύσῃ νὰ ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς εὐλαβεστάτους ἐφημερίους μας καὶ εἰς ὄλους τοὺς εὐσεβεῖς ἀναγνώστας του, ὅτι ἡ κοινωνικὴ μας ζωὴ, διέρχεται σήμερον, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, μίαν φάσιν ἀναρρώσεως καὶ ἐξυγιάνσεως, ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς. Καὶ τοῦτο δύναται τις, ἐφ' ὅσον εἶναι καλόπιστος, νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ἀμέσως εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου.

Εἶναι ὅμως καθήκον ἱερὸν ὄλων, νὰ μὴν παρακολουθῶμεν ἀπλῶς, ἀλλὰ νὰ ἐπικουρήσωμεν, μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις τὸ συντελούμενον ἔργον τῆς ἀνορθώσεως. Ὁ καθεὶς εἰς τὸν τομέα του. Καὶ πρὸς τοῦτο, πρέπει ν' ἀποδοκιμάζωμεν ἐντόνως κάθε ἀσχημοσύνην, καὶ ν' ἀντιδρῶμεν κατὰ πάσης νοσηρότητος ποῦ ἐφθεῖρε τὴν ἑλληνικὴν οἰκογένειαν καὶ παραλλήλως τὸ μέλλον τοῦ Ἔθνους μας.

Καὶ ἡ μέθοδος εἶναι γνωστὴ. Ὅταν ἀσθενῇ δηλαδὴ τὸ σῶμα μας, τὸ πρῶτον ποῦ μᾶς ἐπιτάσσουν οἱ θεράποντες ἰατροί, εἶναι ἡ ἀλλαγὴ τῆς διαίτης μας. Προσοχὴ λοιπόν, τὸ πρῶτιστον ποῦ ἔχομεν νὰ κάμωμεν καὶ ἡ ἀμεσώτερα ἀνάγκη μας εἶναι ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν ἠθικὴν μας δίαιταν. Καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν τροφήν τὴν ὁποῖαν τόσον ἀπροσέκτως ἕως τώρα ἐλαμβάναμεν.

Εἶναι ἀνάγκη.

Ἐν συνεχείᾳ εἶναι ἐπίσης ἀνάγκη, ὅπως οἱ εὐλαβεῖς μας ἐφημέριοι συνιστοῦν εἰς τοὺς πιστούς, καὶ ἰδιαίτερος εἰς τοὺς νέους καὶ εἰς τὰς νέας μας, ν' ἀποφεύγουν κάθε ἐπιλήψιμον. Εἴτε ἔργον θεατρικὸν καὶ κινηματογραφικὸν εἶναι· εἴτε ἀνάγνωσμα, εἴτε σκέψις, εἴτε κίνησις, εἴτε ἐνέργεια. Διότι αἱ πράξεις μας ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰς ἰδέας ποῦ ἔχομεν, καὶ ἀπὸ τὰ συναισθη-

ματα πού καλλιεργοῦμεν εἰς τὰς καρδίας μας. Καὶ συνήθως αἱ περισσότεραι ἀπὸ τὰς παρεκτροπὰς μας ὀφείλονται εἰς τὴν ἀπροσεξίαν μας· καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν νάρκην, τὴν ὁποίαν μᾶς προσξοῦν τὰ διάφορα ἀναγνώσματα καὶ θεάματα. Ἄς προσέξωμεν λοιπόν, νὰ μᾶς ἀνάγουν καὶ νὰ μᾶς μεταφέρουν αὐτὰ εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας. Καὶ ἀντὶ νὰ ἐρεθίζουν, νὰ δαμάζουν τὰ πάθη μας. Μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς κάθε βλαβερὸν καὶ κάθε ἐπιλήψιμον. Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ καλύτερον τονωτικὸν τῆς ἠθικῆς μας ἀναρρώσεως φάρμακον. Καὶ ἀπὸ τοὺς εὐλαβεῖς ἐφημερίους μας καὶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους μας ἐξαρτᾶται κυρίως νὰ ἐκμηδενίσουν τὰ ἠθικὰ δηλητήρια, τὰ ὁποῖα ἔως τώρα, τόσον ἀσυνδότως καὶ ἔλευθέρως, προσεφέροντο ἀπὸ τοὺς ὑπονομευτὰς πάσης Ἑθνικῆς καὶ οἰκογενειακῆς μας παραδόσεως.

“Ὅταν λείπη ὁ Χριστός.

Ἡ Σουηδία, εἶναι μία χώρα, ὅπου οἱ ὑλικοὶ ὄροι διαβιώσεως ἔχουν διαμορφωθῆ κατὰ τρόπον σχεδὸν ἰδεώδη. Ἐν τούτοις, ἡ ὑλικὴ αὐτῆ εὐδαιμονία, τὴν ὁποίαν ζηλεύουν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι λαοί, δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἀνάλογον ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν ὑγείαν. Τὸ ποσοστὸν τῶν αὐτοκτονιῶν εἰς τὴν χώραν αὐτὴν εἶναι τρομακτικὰ ὑψηλόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀλκοολικῶν, τῶν νευρωτικῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν διαζυγίων αὐξάνει συνεχῶς. Ἡ ἐγκληματικότης τῶν ἀνηλίκων εὐρύνεται ὀλονέν. Τὰ ἀφροδίσια νοσήματα ἔχουν ἐφιαλτικὴν διάδοσιν.

Ἡ τραγικὴ αὐτῆ ἀντινομία δὲν ὀφείλεται εἰς τίποτε ἄλλο παρὰ εἰς τὸ ὅτι ἀπουσιάζει ἡ θρησκευτικὴ πίστις. Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς Ἰωάννης Χαραμῆς, ὅστις εἶχεν ἐπισκεφθῆ ἑπανελημμένως τὴν Σουηδίαν, ἔλεγεν εἰς συνέντευξίν του πρὸς ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα: «Ἡ ὑλιστικὴ ἀντίληψις, πού ἐπεκράτησεν ἐκεῖ, ἐσκότωσε τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκλόνισε τὴν θρησκευτικὴν πίστιν. Ἔτσι ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὰ ἄτομα τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ στήριγμα τῆς θρησκείας, πού εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὴν ζωὴν».

Ἐκεῖνοι λοιπόν πού παραθεωροῦν τὴν σημασίαν τοῦ χριστιανισμοῦ ὡς στοιχείου βασικοῦ τῆς αὐριανῆς ἰδεώδους κοινωνίας, εἰς τὴν ὁποίαν, κατ’ αὐτούς, ὀδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα μόνη ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ πρόοδος, ἔχουν ἤδη, εἰς τὸ παράδειγμα τῆς σκανδιναυικῆς αὐτῆς χώρας, τὴν πλέον ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν περὶ τῆς σαθρότητος τοῦ συλλογισμοῦ των.

Ἐμπάθεια καὶ ἀμάθεια.

Ὁ Τύπος τῶν χωρῶν τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος ἐξακολουθεῖ νὰ μάχεται κατὰ τῆς θρησκείας, ἐκτοξεύων ἐναντίον αὐτῆς τὰς πλέον ἀπιθάνους καὶ ἐξωφρενικὰς κατηγορίας. Οὕτω μεγάλη πρωϊνὴ ἐφημερὶς τοῦ παραπετάσματος ἔγραψε προσφάτως : «Ἡ θρησκεία εἶναι πάντοτε καὶ ὑπὸ πᾶσαν μορφήν τερατώδης, ὀπισθοδρομικὴ καὶ ἐγκληματικὴ. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ τὸ πᾶν, ὥστε νὰ ἐμποδιοθῆ ἡ διείσδυσις τῆς θρησκείας εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Διότι ὅλαι αἱ θρησκευτικαὶ ἀντιλήψεις καὶ αἰσθήματα εἶναι εἰδεχθῆ, ἐπιβλαβῆ καὶ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει πάντοτε ἐγκληματικά».

Παρερχόμενοι τὴν μωρίαν τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτῶν, οἱ ὅποιοι δεικνύουν μόνον τὴν ἐμπάθειαν καὶ τὴν ἀμάθειαν τοῦ συντάκτου των, περιοριζόμεθα νὰ ὑπευθυμίσωμεν ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ὑπὸ τὸ ὀρθόδοξον σχῆμα της, τὴν ὁποίαν διέδωσαν εἰς τὸν σλαυϊκὸν κόσμον οἱ Ἕλληνες Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος πρὸ ἑνδεκα αἰῶνων, ἀφοῦ προηγουμένως ἐφεῦρον τὸ μέχρι σήμερον ἐν χρήσει σλαυϊκὸν ἀλφάβητον, ὑπῆρξεν ὁ δημιουργὸς καὶ ὁ φορεὺς τῆς παιδείας, τῆς τέχνης καὶ ἐν γένει τοῦ πολιτισμοῦ τῶν σλαυϊκῶν λαῶν. Μὲ τὰς «ἐγκληματικάς» ἀντιλήψεις τῆς Ὁρθοδοξίας οἱ πρόγονοι τοῦ ἐν λόγῳ συντάκτου εἰσῆλθον ἐκ τῆς βαρβαρότητος εἰς τὴν σκηνὴν τῶν πολιτισμένων λαῶν! Ἐνῶ μὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξίαν ὁ εἰρημένος συντάκτης καὶ οἱ ὁμόφρονές του θὰ ὀδηγήσουν τοὺς λαοὺς των εἰς τὴν παλαιὰν βαρβαρότητα καὶ θὰ ἀποβοῦν οἱ νεκροθάπται τοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ θεμελιώδεις ἰδέαι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη. Ἄν αἱ ἰδέαι αὐταὶ εἶναι «ἐγκληματικάι», ὡς ἀποφαίνεται ὁ ἐν λόγῳ συντάκτης, τότε θὰ πρέπει νὰ κηρύττωμεν ἀντ' αὐτῶν τὸ μῖσος, τὴν ἀδικίαν καὶ τὸν πόλεμον ! Καὶ μπορεῖ νὰ φαντασθῆ κανεὶς ποῖον χάος καὶ ποία κόλασις ἀναμένει τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τοιαῦτα μωρὰ κηρύγματα. Ἀλλὰ «μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι».

Ἠγέται καὶ οἰκοδόμοι.

Ἐνα ἀπὸ τὰ πλέον φλέγοντα θέματα, ποῦ ἐπεσήμανεν εὐστόχως εἰς τὸν μνημειώδη ἐνθρονιστήριον λόγον του ὁ σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας, εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς ἀναζωογονήσεως τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου.

Γενικὴ εἶναι ἡ διαπίστωσις ὅτι ἀπὸ τοῦ 1950 καὶ ἐντεῦθεν τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον διέρχεται κρίσιν καὶ ὅτι τῆς καταστά-

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΑ'

Στὴν ὑλιστικὴν αὐτὴν ἀντίληψη τῆς ζωῆς ὀφείλεται ὁ σημερινὸς ἠθικὸς ξεπεσμός· κι' ἀπ' αὐτὴν πηγάζει ἡ δυστυχία κι' ὅλη ἡ ἀθλιότητα τοῦ σημερινοῦ κόσμου, ποὺ τρικλίζει, σὰν μεθυσμένος, στ' ἀκρόνυχτα τοῦ φοβεροῦ πυρηνικοῦ βαράθρου. Γιατὶ ποτὲ πραγματικὰ δὲν ἤτανε τόσο θολὴ καὶ τόσο σκοτεινὴ ἡ ὄψη τῆς Γῆς. Μὰ καὶ ποτὲ μεγαλύτερος ὁ κίνδυνος. Καὶ καμμιά φορὰ τὸ ὑλιστικὸ συμφέρον καὶ τὸ κέρδος δὲν εἶχαν γίνεи, ὅπως σήμερα, τὸ κίνητρο κάθε πράξης καὶ κάθε ἐνέργειας.

Ἡ «παραγωγή καὶ ἡ κατακόλιση» εἶναι στοὺς καιροὺς μας αὐτοὺς οἱ δυὸ πόλοι, ποὺ γύρω τους κινεῖται ἡ ζωὴ. Ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁ «οἰκονομικὸς ἄνθρωπος» εἶναι ἡ ἐκδήλιση τοῦ σημερινοῦ

σεως αὐτῆς ἐπωφελοῦνται ποικιλῶν μοι αἰρετικοὶ καὶ ἄλλοι ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ σαγηνεύσουν τὴν νεολαίαν μὲ τὰ ἀντορθόδοξα καὶ ἀνατρεπτικὰ των κηρύγματα.

Μὲ τὴν μελέτην τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ἡσχολήθη κατὰ βάθος καὶ πλᾶτος ἡ πρό τινων ἡμερῶν, πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, συγκληθεῖσα σύσκεψις τῶν Κατηχητικῶν στελεχῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, αἱ διαπιστώσεις καὶ τὰ πορίσματα τῆς ὁποίας δημοσιεύονται εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν».

Κατόπιν τῆς συσκέψεως αὐτῆς καὶ τῶν μέτρων ποὺ θὰ ληφθοῦν, εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι νέος ζωογόνος ἄνεμος θὰ πνεύση, θὰ διεγερθῆ ὁ ζῆλος καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῶν Κατηχητῶν· καὶ οἱ νέοι μας θὰ ἐπανεύρουν τὸν δρόμον πρὸς τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, ὅπου θὰ καλλιεργήσουν τὸ θρησκευτικὸν των φρόνημα καὶ θὰ διαπλάσουν τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἦθος καὶ τὸ ἐθνικὸν των φρόνημα, μὲ τοὺς ζωοπαρόχους χυμοὺς τῆς Ὀρθοδοξίας· καὶ θὰ ἀποβοῦν οὕτω συνειδητὰ καὶ ζωντανὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡγέται καὶ οἰκοδόμοι τῆς αὐριανῆς ἀναγεννημένης Ἑλλάδος.

πολιτισμοῦ. Πού θεμελιώνεται ἐπάνω στὶς ὑλικὲς ἀπολαύσεις· καὶ πού ὅλοι ἐπιζητοῦν, μ' ἓνα παθησμένο κυνηγητό, νὰ τίς πολλαπλασιάσουν καὶ νὰ τίς χορτάσουν.

*

Ἡ ζωὴ σήμερα κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ χωρὶς πνευματικότητα, καὶ χωρὶς οὐσία, γιὰ νὰ μὴν εἰπῶ θλιβερή. Γιατὶ στόχος τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἀδίστακτος πλουτισμός. Καὶ τὸ «ἄρπαξε νὰ φᾶς, καὶ κλέψε ν᾿ ἄχῃς», δὲν ἀποκρούεται, ὅσο θᾶπρεπε, σὰν μέθοδος πλουτισμοῦ! Καὶ οὔτε τὸ παρελθὸν φωτίζει μὲ τὸ μελίφωτό του τὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπου. Οὔτε καὶ οἱ ροδόχρυσες ἀνταύγειες τοῦ μέλλοντος καὶ τῆς αὐριανῆς Αὐγῆς συμπληρώνουν κι' ὁμορφαίνουν τοὺς ὀραματισμούς του. Κι' ἔτσι, μὲ τὴν ἀπληστία καὶ τὴν ἀχορταγιά γιὰ τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς, πού ὀλοένα μεγαλώνει καὶ πληθαίνει, πληθαίνει καὶ μεγαλώνει μαζὺ καὶ ἡ ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ του φτώχεια. Ὁ πλοῦτος! Αὐτὸ εἶναι τὸ θεμελιακὸ ἰδανικὸ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Καὶ καμμιὰ σχεδὸν ἄλλη μυρωμένη πνοή δὲν ἀπαλοφυσᾷ γύρω μας, καὶ νὰ δροσολογήσῃ τὸ καταφρυγμένο μέτωπο τῆς Γῆς!

*

Κι' ἐδῶ ἀνεβαίνει αὐθόρμητα στὰ χεῖλη τοῦ καθενὸς τὸ ἐρώτημα—«Εἶναι λοιπὸν κακὸ πρᾶγμα ὁ πλοῦτος; Καὶ ποιά πρέπει νᾶναι ἡ στάσις τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα τοῦ Χριστιανοῦ, ἀπέναντί του;»

Ὁ πλοῦτος, ἀπαντᾷμε, εἶναι ἓνα πλεόνασμα φυσικῶν ἀγαθῶν, πού αὐτὰ καθ' ἑαυτά, δὲν εἶναι κακὰ. Εἶναι κάτι νὰ εἰποῦμε, σὰν τὸ νερό· πού μᾶς ἐδόθηκε γιὰ νὰ πίνουμε καὶ νὰ σβύνουμε τὴν δίψα μας· ἢ γιὰ νὰ ποτίζουμε τὸν κῆπό μας, τὰ δένδρα μας, ἢ τὰ χωράφια μας, πού τυχὸν καλλιεργοῦμε. Ὅταν ὅμως χρησιμοποιοῦσῶμε τὸ νερό πού μᾶς χρειάζεται γιὰ τίς διαφορὲς χρειᾶς μας, κανένα δικαίωμα δὲν ἔχομε νὰ μὴν ἀφή-

νωμε νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ κι' ἄλλος. Καὶ νὰ ἴδωμε τὴν ἀξίωσιν νὰ τὸ δεξαμενιάζωμε, ἢ νὰ τρέχῃ ἀχρησιμοποίητο πρὸς τὴ θάλασσαν. Παρόμοια καὶ μὲ τὸν πλοῦτον. Εἶναι σωστὸ βέβαια καὶ δικαιολογημένον, νὰ τὸν μεταχειρίζωμαστε, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσωμε πρῶτα τὰς ἀνάγκας τὰς δικὰς μας. Εἶναι ὅμως παραπέρα καὶ ἀκατανόητον καὶ ἀποικουστικόν, ἐκεῖνα τ' ἀγαθὰ ποῦ μᾶς περισσεύουν, νὰ θέλωμε νὰ τὰ γρατοῦμε διπλομανταλωμένα στὰ χρηματοκιβώτιά μας, ἢ νὰ τ' ἀνεμοσκορπίζωμε σὲ λογιῆς λογιῆς ἀσωτεῖες.

★

Γιατὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς τὸ συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς μὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι, νὰ διψᾷ ὁ γείτονας μας, καὶ μεῖς νὰ χύνωμε στὶς καταβόθρας τὸ νερὸ τῆς βρύσης μας; Καὶ πῶς εἶναι ἀνεκτό, τὸ νὰ μᾶς περισσεύουν οἱ τροφές, καὶ μεῖς νὰ προτιμοῦμε νὰ τὰς πετάξωμε στὸ δοχεῖον τῶν σκουπιδιῶν παρὰ νὰ χορτάσῃ κάποιος ποῦ πεθαίνει ἀπὸ τὴν πείναν;

Ὡ! αὐτὸ καὶ μωρία μεγάλη εἶναι, μὰ καὶ σκληρόραδα, ποῦ μὲ κανένα τρόπο δὲν δικαιολογεῖται. Ἐνα τέτοιο πρᾶγμα ἔκανε τὸν παλῆον καιρὸν καὶ ὁ Θηβαῖος Κράτης· ποῦ ἔβου λέει ὁ Πλούταρχος, πούλησε τὰ ὑπάρχοντά του. Κι' ἀντὶ νὰ τὰ μοιράσῃ στοὺς ἀναγκασμένους καὶ στοὺς φτωχοὺς, ἔρριξε στὴ θάλασσαν τὰ χρήματα ποῦ εἰσέπραξε!

★

Μωρία ἐπίσης καὶ σκληρότητα εἶναι, τὸ νὰ ἴδῃς περισσὴν χρήματα· κι' ἀντὶ νὰ κἀνης κάποιον καλόν, νὰ τὰ σπαταλᾷς ἀσκοπῶν κι' ἀνόητα. Ἐτσι ἔκαμε κι' ὁ Ξέρξης· ποῦ ἐπειδὴ κατευχαριστήθηκε ἀπὸ κάποιον δροσερὸν καὶ φουντωτὸν πλατάνιν, ποῦ κάθησε κι' ἔφαγε γάτω ἀπὸ τὴν σκιά του, διέταξε νὰ τὸ ποτίζωσιν μ' ἀρωματισμένα νερά, καὶ νὰ τὸ στολίζωσιν, μὲ λογιῆς λογιῆς χρυσάφια, μαργαριτάρια καὶ διαμάντια...

Ὁ πλοῦτος λοιπόν, αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, δὲν εἶναι κακός. Γίνεται ὅμως κακός, ὅταν δὲν τὸν χρησιμοποιοῦμε, γιὰ νὰ κάνουμε τὸ καλὸ ἢ τὸν ἀποθησαυρίζουμε ἄσκοπα, ἢ τὸν σπαταλᾶμε σὲ ἀσωτεῖες. καὶ σὲ μάταιες ἡδονές. Σὰν ὄργανο καὶ σὰν μέσο γιὰ νὰ κάνουμε τὸ καλὸ, μᾶς τὸν δίνει καὶ μᾶς τὸν ἐπιτρέπει ὁ καλὸς Θεός. Κι' ὄχι, γιὰ νὰ τὸν καταγωνιάζουμε στὰ τρίςβαθα τῶν σπιτιῶν μας, λέγοντας ἔπως μᾶς διδάσκει ὁ προφήτης Ἀγγαῖος· «ἐμοῦ τὸ χρυσίον· ἐμοῦ τὸ ἀργύριον, καὶ ᾧ τινι θέλω δίδωμι αὐτό!» Δικὰ μου εἶναι τὰ χρήματα, δική μου εἶναι ἡ περιουσία, κι' ὅτι θέλω τὴν κάνω... Αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητο ὅλως διόλου, μὰ καὶ φοβερό, καὶ μωρό. Καὶ ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸ καταδικάζουν. Ὅπως καὶ γάθε στυγνὴ πλεονεξία. Γιατὶ ὁ πλεονέντης ἄνθρωπος εἶναι ἐχθρὸς τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Μὰ καὶ ποτὲ δὲν χαίρεται καὶ ποτὲ δὲν εἶναι ἱκανοποιημένος γιὰ τὰγαθὰ ποῦ ἔχει. Ἄς εἶναι κι' ἀμέτρητα. Ἀλλὰ λυπᾶται περισσότερο, γι' αὐτὰ ποῦ δὲν ἔχει. Καὶ παθαίνει στὴν περίστασι αὐτὴν, ἐκεῖνο ποῦπαθαν οἱ Ἑβραῖοι μέσα στὴν ἔρημο. Ποῦ παράκουσαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Μωυσῆ, νὰ μὴ μαζεύουν περισσότερο ἀπὸ ὅσο μάννα ἐχρειάζονταν γιὰ τὸ Σάββατο, κι' αὐτὸ σγουλήχιασε καὶ βρώμισε...

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Β'

Ἡ σπουδαιότερα ἑλληνικὴ λειτουργία τῆς Ἀλεξανδρείας εἶναι ἡ λεγομένη «λειτουργία τοῦ ἁγίου Μάρκου». Αὕτη σφίζεται μέ-
χρις ἡμῶν πλήρης εἰς μεταγενέστερα χειρόγραφα (13'-ιδ' αἰών),
ἀλλ' εἶναι ἐκδηλοὶ αἱ ἐπ' αὐτὴν ἐπιδράσεις τῆς βυζαντινῆς λει-
τουργίας¹. Παλαιὰ ἐπὶ μέρος τμήματα τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου
Μάρκου σφίζονται εἰς τὸν πάπυρον τοῦ Στρασβούργου (δ'-ε' αἰών),
εἰς τὸν πάπυρον τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ John Ryland (στ' αἰών)
καὶ εἰς ἓνα κώδικα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου (ε'-στ' αἰών). Ἡ
λειτουργία αὕτη εἶναι χαρακτηριστικὴ διὰ τὰς μακρὰς δεήσεις καὶ
διὰ τὰς προτροπὰς τοῦ διακόνου π.χ. «ἐπὶ προσευχὴν στάθητε»,
«οἱ καθήμενοι ἀνάστητε», «εἰς ἀνατολὰς βλέψατε». Ἐκ τοῦ ἐπι-
νικίου ὕμνου («Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος») ἀπουσιάζει τὸ «Εὐλογημένος
ὁ ἐρχόμενος». Ἡ προσευχὴ πρὸ τοῦ «Ἄγιος» ὁμοιάζει πρὸς Ἐπί-
κλησιν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιγραφῆς τῆς συστάσεως τοῦ
μυστηρίου ὁ λαὸς ἐπανειλημμένως ὁμολογεῖ τὴν πίστιν του. Ἡ
εἰς τὴν ἐκφώνησιν τοῦ λειτουργοῦ «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις» ἀπάντησις
τοῦ λαοῦ ἔχει ὡς ἐξῆς: «Εἰς Πατὴρ ἅγιος, εἰς Υἱὸς ἅγιος, ἐν Πνεῦ-
μα ἅγιον εἰς ἐνότητα Πνεύματος ἁγίου». Ἡ λειτουργία τοῦ ἁγίου
Μάρκου ἐδέχθη πολλὰς ἐπιδράσεις ἐκ τῆς βυζαντινῆς λειτουργίας,
ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐν τέλει καὶ ἐξετοπίσθη ὑποκατασταθεῖσα τελείως
«μέχρι σημείου ὥστε νὰ παύσῃ μὲν τελουμένη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλε-
ξανδρείᾳ, νὰ ἀγνοηθῇ δι' ὅλως κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους καὶ
ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς»².

Ἐκ τοῦ δ' αἰῶνος κατάγεται καὶ τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Σεραπίω-
νος ἐπισκόπου Θμούεως, ὅστις πιθανῶς δὲν συντάξεν ἐξ ὀλοκλή-
ρου τὰς εὐχὰς τοῦ Εὐχολογίου τούτου, ἀλλ' ἀνεμόρφωσε προϋπάρ-
χον λειτουργικὸν ὕλικὸν συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιαιρετα-
νικῆς διδασκαλίας. Τὸ Εὐχολόγιον περιλαμβάνει τριάκοντα εὐχὰς,
αἵτινες φέρουν τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς: 1. Ἡ εὐχὴ προσφόρου Σερα-
πίωνος ἐπισκόπου. 2. Μετὰ τὴν εὐχὴν ἡ κλάσις καὶ ἐν τῇ κλάσει
εὐχὴ. 3. Μετὰ τὸ διαδοῦναι τὴν κλάσιν τοῖς κληρικοῖς χειροθεσία
λαοῦ. 4. Μετὰ τὴν διάδοσιν τοῦ λαοῦ εὐχὴ. 5. Εὐχὴ περὶ τῶν προσ-
φερομένων ἐλαίων καὶ ὕδατων. 6. Χειροθεσία μετὰ τὴν εὐλογίαν
τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἐλαίου. 7. Ἀγιασμὸς ὕδατων. 8. Εὐχὴ ὑπὲρ
βαπτισζομένων. 9. Μετὰ τὴν ἀποταγὴν εὐχὴ. 10. Μετὰ τὴν ἀνά-
λειψιν εὐχὴ. 11. Μετὰ τὸ βαπτισθῆναι καὶ ἀνελεθεῖν εὐχὴ. 12.

1. C. A. Swainson, The Greek Liturgies, Cambridge 1884.

2. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 59.

Χειροθεσία καταστάσεως διακόνων. 13. Χειροθεσία καταστάσεως πρεσβυτέρων. 14. Χειροθεσία καταστάσεως ἐπισκόπου. 15. Εὐχή εἰς τὸ ἄλειμμα τῶν βαπτιζομένων. 16. Εὐχή εἰς τὸ χρῆσμα, ἐν ᾧ χρίονται οἱ βαπτισθέντες. 17. Εὐχή εἰς ἔλαιον νοσοῦντων ἢ εἰς ἄρτον ἢ εἰς ὕδωρ. 18. Εὐχή περὶ τεθνεώτος καὶ ἐκκομιζομένου. 19. Εὐχή πρώτη Κυριακῆς. 20. Μετὰ τὸ ἀναστῆναι ἀπὸ τῆς ὀμιλίας εὐχή. 21. Εὐχή ὑπὲρ τῶν κατηγουμένων. 22. Εὐχή περὶ νοσοῦντων. 23. Εὐχή ὑπὲρ καρποφορίας. 24. Εὐχή περὶ ἐκκλησίας. 25. Εὐχή ὑπὲρ ἐπισκόπου καὶ τῆς ἐκκλησίας. 26. Εὐχή γονυκλισίας. 27. Εὐχή ὑπὲρ λαοῦ. 28. Χειροθεσία κατηγουμένων. 29. Χειροθεσία λαϊκῶν. 30. Χειροθεσία νοσοῦντων. Ἡ διάταξις τῆς ἐν τῷ Εὐχολογίῳ ἀναφορᾶς ἔχει τεχνητὴν συμμετρίαν. Ἡ ἐπίκλησις παρουσιάζει μοναδικὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Λειτουργίας ἰδιουτυπίαν, καθ' ὅσον ἐκζητεῖται ἢ ἐπέλευσις οὐχὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ τοῦ Λόγου: «Ἐπιδημησάτω, Θεὲ τῆς ἀληθείας, ὁ ἅγιός σου λόγος ἐπὶ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἵνα γένηται, ὁ ἄρτος σῶμα τοῦ λόγου, καὶ ἐπὶ τὸ ποτήριον τοῦτο, ἵνα γένηται τὸ ποτήριον αἷμα τῆς ἀληθείας»³. Κατὰ τὸν Dix, ὁ Σεραπίων δὲν εἶναι ὁ μόνος κατὰ τὸν δ' αἰῶνα, ὅστις χρησιμοποιεῖ ἐπίκλησιν περὶ ἐπιδημίας τοῦ Λόγου εἰς τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον τῆς Εὐχαριστίας. Ταιαύτη ἐπίκλησις ἀπαντᾶται καὶ παρὰ τισι αἰθιοπικαῖς ἀναφοραῖς. Καὶ ὁ Ἱερώνυμος βραδύτερον ὀμιλεῖ περὶ ἐπισκόπων, οἵτινες «ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ δέονται διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Λόγου», παρομοία δὲ γλῶσσα, κατὰ τὸν Dix, ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐν Μ. Ἀσίᾳ κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα καὶ βραδύτερον ἐν Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ. Ἀλλὰ τὰ προσαγόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐπιχειρήματα δὲν εἶναι πειστικά⁴. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν καθ' ὅλου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ χρῆσιν τοῦ Εὐχολογίου τοῦ Σεραπίωνος, οὐδόλως ἔχει ἀποδειχθῆ, ὅτι τοῦτο ἐχρησιμοποιεῖτο ἐκτὸς τῆς περιοχῆς Θμουέως.

Ἀξία μνείας ἔπειτα εἶναι ἡ ἀποσπασματικῶς διασωθεῖσα Ἀναφορὰ τῶν παπυρίων φύλλων, ἅτινα εὗρέθησαν εἰς τὰ εῤεῖπια τῆς Κοπτικῆς μονῆς Dêr—Balyzeh ἐν τῇ Ἄνω Αἰγύπτῳ. Ἐν τῇ Ἀναφορᾷ ταύτῃ, ἣτις ἴσως ἀνάγεται εἰς τὸν γ' αἰῶνα, ἡ Ἐπίκλησις παρέχει τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἔχει συνδεθῆ εἰς ἓνα τύπον λειτουργικὸν μετὰ τῆς Ἀναμνήσεως: «Πλήρωσον καὶ ἡμᾶς τῆς παρὰ Σοῦ δόξης καὶ καταξίωσον καταπέμψαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιόν Σου ἐπὶ τὰ κτίσματα ταῦτα καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ δὲ ποτήριον αἷμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ἡ νυκτι παρε-

3. J. Beckmann, Quellen zur Geschichte des christlichen Gottesdienstes, 1956, σ. 13.

4. Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 32-33.

δίδοτο λαβὼν ἄρτον ἔκλασε καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ ἀποστόλοις εἰπὼν· λάβετε, φάγετε πάντες ἐξ αὐτοῦ τοῦτο μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· ὁμοίως μετὰ τὸ δειπνεῖσαι λαβὼν ποτήριον καὶ εὐλογήσας καὶ πιὼν ἔδωκεν αὐτοῖς εἰπὼν· λάβετε, πίετε πάντες ἐξ αὐτοῦ τοῦτο μού ἐστι τὸ αἷμα τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν...»⁵.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας παρέλαβεν ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ ἐκ τῆς Συρίας δύο ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ λειτουργίας, ἧται τὰς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ λειτουργίας. Αὗται διετηρήθησαν εἰς ἐν παρισυνὸν χειρογράφων τοῦ ιδ' αἰῶνος⁶ καὶ ἐν μέρει ἐν Καίρω⁷. Ἡ ἀλεξανδρινὴ λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου προῆλθε πιθανῶς ἐξ ἐπιβραχύνσεως ὠρισμένων εὐχῶν τῆς ἐν τῇ Βυζαντινῇ Ἐκκλησίᾳ χρησιμοποιουμένης λειτουργίας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Πατρός. Ἡ γνώμη αὕτη ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν Baumstark, Hammond κ. ἄ. "Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Γρηγορίου ἑλληνικὴν ἀλεξανδρινὴν λειτουργίαν, ἔκδηλος εἶναι ἡ ἐπ' αὐτῶν συριακὴ ἐπίδρασις, ὡς καὶ ἡ εἰς αὐτὴν παρεῖσδυσις ἐκφράσεων μονοφυσιτικῶν, καθὼς καὶ εὐχῶν, ληφθεισῶν ἐξ ἄλλων, ἀναφορῶν. Εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην εἶναι εὐρυτάτη ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ, ὅστις συνεχῶς παρεμβαίνει διὰ τῆς ἐπικλήσεως «Κύριε, ἐλέησον» εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ λειτουργοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

5. J. Beckmann, ἐνθ' ἄνωτ. σ., 9.

6. E. Renaudot, Liturgiarum orientalium collectio², τόμ. 1, Frankfurt a. M. 1847.

7. H. G. E. White, New Coptic Text from the Monastery of Saint Macarius, New York 1926, σ. 202-212.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου

ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ

Ὁραῖε ναέ, μὲ τὴν αὐλὴν τὴν ἀπλωτὴν τριγύρω
καὶ τὸ φωτοπερίχτο μπροστὰ καμπαναριό·
σὰν ἀνθισμένη λεμονιά γλυκὸ σκορπίζεις μύρο
στὴν ἀγκαλιά τῆς ὁμορφιάς πὸν γέρονι τὸ χωριό.

★

Κὶ ὅπως ὁ γρύλος, μὲ φωνὴν σουρτὴ καὶ ξελογιάστρα,
μ' ἀγρὸ πλεμάτι ρεμβασμοῦ σκεπάζει τὴ ζωὴ,
ἔτσι κ' ἐσὺ μ' ἔνα ρυθμό, κλεμμένον ἀπὸ τ' ἄστρα,
ἀγιάζεις κάθε βέβηλην τριγύρω σου πνοή.

★

Καὶ λές—ἀλήθεια, τί δὲ λές!—χαρὰ στονε π' ἀκούει!
Χερουβικὰ τὸν παίρνουνε τρισάγια φτερά·
καὶ μέσα τον κάποιος θαρρεῖς μιὰν ἄρπα κροφκορροῦει,
πὸν λιτανεύει μουσικὰ τὴν πιὸ λευκὴν χαρὰ.

★

Τυφλῆς ἐλπίδας στέκεσαι κρουστάλλινον ποτήρι,
ξεχειλισμένο μὲ τ' ἀπὸ τοῦ Αἰώνιου κρασί.
Καὶ σὰν μελτέμι δροσερό, σὲ Γιαλινὸν λιποῦρι,
τῆς εὐφροσύνης μᾶς κερνάς τὴ μέθη τὴ χρυσή.

★

Καὶ δίνεις στοὺς ἀνήμπορους τὴν Πίστη—βακτηρία
γὰ τῆς ζωῆς τ' ἀνήφορο καὶ τ' ἀγκομαχητό—
κ' ἔτσι ποροῦν καὶ φτάνουνε στὴν κορυφὴ τὴ θεία
μὲ κάθε μεγαλόφτερο τῆς σκέψης αὐτό.

★

Ναέ, τρισάγμε ναέ, τὴν ἀνοιχτὴν σου θύρα
τὴν τρέμονν τ' ἀπονούχτερα τελώνια τοῦ χαμοῦ·
ἀπόξω στέκει κι ἀλυχτᾶ—στοιχειό—ἡ σκύλα ἡ Μοῖρα,
καὶ ρέβει—στάχυν λείπυρο—τὸ φρένιασμα τοῦ νοῦ.

★

Ἀπὸ τὴν ἄπειρη ζωὴ στὴν ἄβυσσο τοῦ κόσμου
τὸν ἴσκιον μας νὰ πιάσωμε δὲν εἶναι βολετό·
κ' ἴσως ν' ἀξίξῃ πιὸ πολὺ τὸ φύλλωμα τοῦ δυόσμου
ἀπὸ τῆς σταχτωμένης μας ζωῆς τὸν κορυγιαχτό.

★

Ἐσὺ, ναέ μου, τὴ βαριά ζωὴ μας τὴν ὑπνώνεις
ὡς τοὺς ἐβδόμους οὐρανοὺς στὸν Ἄπλαστον ἐμπρός·
κ' ἐσὺ σὰν ἥλιος φωτεινὸς τὰ σύννεφα χρυσώνεις
πὸν τὰ σωριάζει γύρω μας ὁ φθονερός καιρός...

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ
Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

μστ'. "Αλλος μὲν οὖν πλείω κατ' ἐμπορίαν, ἔλεγον, καὶ τὰ μακρὰ διαπεραιούσθω πελάγη, καὶ συμφερέσθω τοῖς ἀνέμοις ἀεὶ καὶ τοῖς κύμασι μεγάλα καὶ κερδήσων, ἂν οὕτω τύχη, καὶ κινδυνεύσων, ὅστις πλευστικώτατος ἢ ἐμπορικώτατος· ἐμοὶ δ' οὖν αἰρετώτερον ἐπὶ γῆς ἀνέχοντι, βραχεῖαν αὐλακα τέμνοντι καὶ γλυκεῖαν, πόρρωθεν ἀσπαζομένῳ σὺν ὀλίγῃ καὶ μικρᾷ τῇ μάζῃ, καὶ βίον ἔλκειν ἀσφαλῆ καὶ ἀκύμαντον, ἢ μακρὸν ἀναρριπτεῖν καὶ μέγαν ἐπὶ μεγάλους κέρδεσι κίνδυνον.

Ἐψηλῶ μὲν γὰρ ζημία τὸ μὴ ἐγχειρεῖν μείζουσι, μηδὲ εἰς πλείους διατείνειν, οἷον μεγάλῳ φωτὶ μικρὸν οἶκον ἀυγάζοντα, ἢ πανοπλίᾳ νεανικῇ σῶμα παιδικὸν περισκέποντα· μικρῶ δὲ ἀσφάλεια μικρὰ φορτίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ, τοῖς ὑπὲρ δύναμιν ἑαυτὸν ὑποτιθέντα, γέλωτά τε ὀφλισκάνειν ὁμοῦ καὶ προστιθέναι τὸν κίνδυνον· ὥσπερ γε καὶ πύργον οἰκοδομεῖν οὐκ ἄλλῳ τινὶ προσῆκεν ἢ ὅς ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, ὡς ἠκούσαμεν. Ἔχετε τὴν ἀπολογίαν τὴν ὑπὲρ τῆς φυγῆς, καὶ ἴσως οὐ μετρίαν.

— «Ἐμοὶ αἰρετώτερον ἐπὶ γῆς ἀνέχοντι».

Ἐώραίη σύγκριση μεταξὺ τῶν γεωργῶν, ποὺ ἀκοοῦνται σ' ὅσα παράγε ἡ γῆ τους, ποὺ τὴν καλλιέργειάν με μόχθο· καὶ ἐκεῖνων ποὺ ταξιδεύουν καὶ ἀναλαμβάνουν μεγάλους κινδύνους, με τὸ κίνητρο τοῦ κέρδους.

— «Ἐψηλῶ μὲν ζημία τὸ μὴ ἐγχειρεῖν μείζουσι».

Ἄν ἔχη κανεῖς μεγάλες ἱκανότητες καὶ μεγάλες ἀρετές, ζημιώνεται ἂν δὲν καταπιάνεται με ἀνώτερες σπουδές.

— «Ὡς ἠκούσαμεν».

«Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες, ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῶ· ἀγρόν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελεθῆναι καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον...» (Λουκ. ιδ', 18).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

μοστ'. Κι' ἄλλος μὲν λοιπὸν ποῦ τυχὸν ἀγαπᾶ πολὺ τὰ ταξίδια, καὶ τὸ ἐμπόριο, ἅς θαλασσοδέρνεται, ὅπως ἔλεγα, γιὰ νὰ ἐμπορευέται κι' ἅς περνᾷ μακριὰ κι' ἀτελείωτα πελάγη· κι' ἅς περιπλανιέται μαζί μὲ τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ κύματα· μ' ἀποτέλεσμα καὶ πολλὰ βέβαια νὰ κερδίση, μὰ καὶ νὰ κινδυνέψῃ ἐνδεχόμενα πολὺ. Ἐγὼ ὅμως προτιμῶ μένοντας στὴ στερηά, κι' ἀυλακώνοντας μὲ τ' ἀλέτρι λιγιστὴ καὶ γλυκειὰ γῆ καὶ χαιρετῶντας ἀπὸ μακριὰ καὶ τὴν θάλασσα καὶ τὰ κέρδη, νὰ ζῶ ἔτσι, ὅπως τὸ μπορῶ, οἰκονομῶντας λίγο καὶ περιορισμένο ψωμάκι, καὶ νὰ περνῶ ζωὴν σίγουρη κι' ἀτρικύμιστη, παρὰ νὰ ριψοκινδυνεύω γιὰ μεγάλα κέρδη, μεγάλο κι' ἀτελείωτο κίνδυνο. Γιατὶ σ' ἓναν μὲν ἀνώτερον ἄνθρωπο εἶναι ζημιὰ, νὰ μὴν καταπιάνεται μὲ σπουδαιότερα πράγματα καὶ νὰ μὴν ἀπλώνῃ τὴν ἀρετὴν του σὲ περισσότερους, ἀλλὰ νὰ περιορίζεται σὲ μικρά· σὰν ἓνα μεγάλο φῶς ποῦ φωτίζει μικρὸ σπιτάκι ἢ σὰν πανοπλία ἀντρικὴ ποῦ σκεπάζει παιδικὸ σῶμα. Γιὰ τὸν μικρὸν ὅμως ἀσφάλεια εἶναι, τὸ νὰ φορτῶνεται μικρά· κι' ὄχι παίρνοντας ἐπάνω του πράγματα ποῦ εἶναι παρὰ τὴν δύναμήν του, νὰ γίνεταί περίγελως, μὰ καὶ νὰ κινδυνεύῃ μαζί. Ὅπως βέβαια καὶ τὸ νὰ κτίζῃ κανεὶς ἓνα πύργο δὲν ταιριάζει σ' ἄλλο κανένα, παρὰ μονάχα σ' αὐτὸν ποῦ διαθέτει τὰ ἐργαλεῖα γιὰ νὰ τὸν τελειώσῃ, ὅπως τὸ ξέρομε. Σᾶς ἀπολογήθηκα λοιπὸν γιὰτὶ ἔφυγα, καὶ νομίζω πὼς εἶναι ἱκανοποιητικὴ.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

μζ'. Ἄ μὲν οὖν με ἀφ' ὑμῶν ἀπήγαγεν, ὦ φίλοι καὶ ἀδελφοί, λυπηρῶς μὲν ἐμοὶ καὶ ὑμῖν ἴσως, ἀναγκαίως δ' οὖν, ὡς γοῦν ἐμαυτῷ τότε ἐδόκουν, ταῦτα ἐστίν· ἐπανήγαγε δέ με μάλιστα μὲν ὁ πρὸς ὑμᾶς πόθος, καὶ τὸ ἀντιποθούμενον αἰσθάνεσθαι· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἰσχυρὸν πρὸς ἀγάπην, ὡς ἀντιτιδομένη διάθεσις. Δεύτερον δὲ ἡ ἐμὴ φροντίς, τὸ ἐμὸν ἔργον, ἢ τῶν ἱερῶν γονέων πολιὰ καὶ ἀσθένεια, ἐπ' ἐμοὶ πλέον ἢ τῷ χρόνῳ καμνόντων, Ἀβραὰμ τῷδε τοῦ πατριάρχου, τῆς τιμίας ἐμοὶ κεφαλῆς καὶ μετ' ἀγγέλων ἀριθμουμένης, καὶ Σάρρας, τῆς καὶ πνευματικῶς ὠδινούσης ἡμᾶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς πίστεως, ὧν γενέσθαι βακτηρία τῷ γήρα, καὶ ὑπερείδειν τὴν ἀσθένειαν, τῶν πρώτων εὐχὴν εὐξάμενος, καὶ μέντοι καὶ πληρώσας ταύτην, ὀπόση δύναμις· ὡς καὶ φιλοσοφίας παριδεῖν αὐτῆς, τοῦ πάντων ἐμοὶ τιμιωτάτου κτήματος καὶ ὀνόματος, ἢ τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὸ μὴ φιλοσοφεῖν δόξει πρῶτον φιλοσοφήσας.

Οὐκ ἤνεγκα διαπεσεῖν μοι τὸν μόχθον ἐκ μιᾶς ὑποθέσεως, οὐδὲ καταλυθῆναι τὴν εὐλογίαν, ἣν καὶ κλέψαι τις ἤδη τῶν πάλαι ὀσίων λέγεται, βρώματι τὸν πατέρα καὶ τριχῶν πλάσματι σοφισάμενος, καὶ τὸ καλὸν οὐ καλῶς δι' ἐπιβουλής θηρασάμενοι. Δύο μὲν δὴ ταῦτα τῆς ἐμῆς ἡττητῆς καὶ ἡμερότητος αἷτια. Καὶ ἴσως οὐκ ἄτοπον, ἀμφοτέροις ἐκείνοις εἶξαι καὶ ὑποχωρῆσαι τοὺς λογισμούς, ἐπεὶ καὶ τοῦ νικᾶσθαι καιρός, ὥσπερ οἶμαι καὶ παντὸς πράγματος· καὶ κρεῖττον ἡττᾶσθαι καλῶς ἢ νικᾶν ἐπισφαλῶς καὶ ἀθέσμως.

—«*Ἡ τῶν ἱερῶν γονέων πολιὰ καὶ ἀσθένεια*».

Εἶναι συγκλητικωτάτη ἡ εὐλάβεια, καὶ ἡ τρυφερότητα, ποῦ ὁ ἱερός Γρηγόριος ἐκδηλώνει γιὰ τοὺς γονεῖς του· καὶ τὸν μὲν πατέρα του ἀποκαλεῖ Ἀβραὰμ, τὴν δὲ μητέρα του Σάραν, κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους Πατριάρχας.

—«*Ὡς καὶ φιλοσοφίας παριδεῖν*».

Φιλοσοφίαν ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν ζωὴν τῆς μελέτης καὶ τοῦ στοχασμοῦ μέσα στὴν ἔρημο.

—«*Ἡν καὶ κλέψαι τις τῶν πάλαι ὀσίων λέγεται*».

Ἐννοεῖ τὸν Ἰακώβ, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν συνέργεια τῆς μητέρας του Ρεβέκκας ἐξεγάλασε τὸν πατέρα του Ἰσαὰκ καὶ τὸν ἠλόγησε σὰν πρωτότοκον, ἀντὶ τοῦ Ἡσαῦ. (Γεν. κζ').

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

μζ'. Αὐτοὶ λοιπὸν ἦτανε, φίλοι μου κι' ἀδελφοί μου, οἱ λόγοι ποὺ μ' ἐτράβηξαν μακριὰ σας, πρᾶγμα ποὺ ἦτανε δυσάρεστο μὲν γιὰ μένα καὶ ἴσως καὶ γιὰ σᾶς, ἀπαραίτητο ὅμως, ὅπως τοῦλάχιστον ἐπίστευα τότες, αὐτοὶ εἶναι ποὺ σᾶς εἶπα. Μ' ἔφερε δὲ πίσω κυρίως μὲν ὁ πόθος μου γιὰ σᾶς, καὶ τὸ ὅτι αἰσθανόμουν, πὼς κι' ἐσεῖς τὸ ἴδιο μ' ἐποθοῦσατε. Γιατὶ τίποτα δὲν ἔχει τόση δύναμη νὰ μᾶς ξυπνᾷ τὴν ἀγάπη, ὅσο μιὰ διάθεση ποὺ βρίσκει ἀνταπόκριση. Δεύτερον δὲ ἡ ἔγνοιά μου καὶ τὸ χρέος μου· τ' ἄσπρα δηλαδὴ μαλλιά καὶ ἡ ἀσθένεια τῶν σεβάσμιων γονιῶν μου, ποὺ περισσότερο κι' ἀπὸ τὰ χρόνια τοὺς ὑπόφεραν ἐξ αἰτίας μου· γιὰ τὸν πατέρα μου δηλαδὴ, τὸν Ἀβραάμ αὐτὸν καὶ Πατριάρχη καὶ τὴν πολυσεβάστη γιὰ μένα κεφαλή· καὶ γιὰ τὴν μητέρα μου, τὴν Σάρρα ποὺ μ' ἐγέννησε καὶ μ' ἀνάθρεψε πνευματικὰ στὴ διδασκαλία τῆς πίστεως. Ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνω τὸ στήριγμά τους στὰ γεράματά τους· κι' ὅμως παράβλεψα τὴν ἀδυναμία τους, ποὺ ἦτανε ἀπὸ τὰ πρῶτα ποὺ προσευχήθηκα στὸ Θεό· καὶ ποὺ καταξιώθηκα νὰ τὸ πραγματοποιήσω, ὅσο τὸ μπόρεσα· ὥστε νὰ παραβλέψω κι' αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀγάπη πρὸς τὴν ἐρημικὴ ζωὴ καὶ τὴν μελέτη, ποῦναι γιὰ μένα τὸ πολυτιμώτερον ὄνομα κι' ἀπόκτημα· ἢ γιὰ νὰ εἰπῶ αὐτὸ ποὺ εἶναι καὶ τὸ σωστότερο, τὸ νὰ φανῶ στὸν κόσμον, πὼς δὲν μ' ἀρέσει νὰ ζῶ καὶ νὰ φιλοσοφῶ στὴν ἐρημία, ἀφοῦ τῶκαμα στὴν ἀρχή.

Δὲν τὸ βάσταξα ν' ἀποφύγω τὸν μόχθο ἀπὸ μιὰν ὑπόθεση, οὔτε καὶ νὰ μοῦ λείψῃ ἡ εὐλογία τους· ποὺ λέγεται πὼς τὴν ὑπόκλεψε κάποιος ἀπὸ τοὺς παλαιότερους ἅγιους, ποὺ ξεγέλασε τὸν πατέρα του μὲ τὸ φαγητὸ καὶ τὸ δεῖγμα ἀπὸ τίς τρίχες του· κι' ἐζήτησεν ἐπιβουλα τὸ καλὸ, μ' ὄχι καλὸ τρόπο. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ δυὸ εἶναι τὰ αἷτια ποὺ νικήθηκα καὶ ποὺ ἤμέρεψα. Καὶ ἴσως νὰ μὴν ἦτανε ἄτοπο νὰ ὑποταχθοῦνε καὶ νὰ ὑποχωρήσουνε στὰ δυὸ αὐτὰ οἱ λογισμοὶ μου ἐκεῖνοι. Ἐπειδὴ ὑπάρχει καιρὸς καὶ τῆς ὑποχώρησης, ὅπως νομίζω καὶ γιὰ κάθε ἄλλο πρᾶγμα. Καὶ εἶναι προτιμώτερο νὰ ὑποχωρῇ κανεὶς μ' εὐπρέπεια, παρά νὰ ἐπιβάλλεται παράνομα κι' ἐπικίνδυνα.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Η ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥΛΟΝ

Γ'.

Σύμφωνα με τις σκέψεις αυτές βεβαιωνόμαστε, πώς πίστις και αγάπη (=ἔργα καλωσύνης, ἔργα εὐσεβείας) εἶναι ἀλληλένδετα καὶ ἀδιάσπαστα στὴν καθόλου διδασκαλία τοῦ Παύλου, ποὺ συνεργάζονται γιὰ τὴ ἠθικοτελειοποίησι καὶ δημιουργία τοῦ νέου «ἐν Χριστῷ» ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ ἡ σωτηρία παρουσιάζεται ἄλλοτε σὰν καρπὸς τῆς πίστεως, καὶ ἄλλοτε σὰν καρπὸς τῶν ἔργων. Δηλαδή εἶναι ὁλότελα φαινομενικὴ ἡ ἀντίθεσις ἀνάμεσα στὸν Παῦλο καὶ στὸν Ἰάκωβο. Ὁ τελευταῖος παραδέχεται τὴν πίστι σὰν ἀπλῆ συγκατάθεσι, σὰν ἀποψιλωμένη γνῶσι, χωρὶς ζωντανία καὶ δημιουργικὴ πνοή. Γι' αὐτὸ λέει, κι' οἱ δαίμονες πιστεύουν στὸ Θεό, ἀλλ' αἰσθάνονται φρίκη, ἐπειδὴ τοὺς εἶναι ἀδύνατο νὰ δείξουν ἔμπρακτα τὴ μετάνοιά τους καὶ νὰ σωθοῦν. Ὁ Παῦλος ὅμως ἐννοεῖ τὴν πίστι σὰν ὁλοζώντανη πεποίθησι, σὰν κινητήρια—καυτερὴ δύναμι, ποὺ κινητοποιεῖ ὁλόκληρο τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος καταστολιζεται μ' ὅλες τὶς χριστιανικὲς ἀρετές, ποὺ ἐκδηλώνονται σὰν καρποὶ πίστεως.

Τὸ ὅτι ἔτσι λογαριάζει τὴν πίστι ὁ Παῦλος, σὰν δύναμι δηλαδή ἀκατάβλητη, ποὺ παρορμᾷ τὸν ἄνθρωπο σὲ ἔργα γεμάτα αγάπη, αὐτοθυσία, ἀφοσίωσι, φαίνεται ξάστερα ἀπ' τὴν κατηγορηματικὴ αὐτὴ δήλωσί του : Ὅσοι ἐπιμένουν καὶ πράττουν «τὰ ἔργα τῆ σαρκός, ἅτινα ἐστὶ μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθρα, ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι (=φατριασμοί), διχοστασίαι (=διχόνοια), αἰρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι (=αἰσχροὶ γλέντια), καὶ τὰ ὅμοια τούτοις... βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι!» !

Καὶ δὲν μπορούσε φυσικὰ ὁ Ἀπόστολος νὰ σκέπτεται διαφορητικά, ἀφοῦ με τὸ πνεῦμα τοῦτο μίλησε καὶ ὁ Κύριος, ποὺ εἶναι καὶ πνεῦμα τῆς καθόλου ἀγίας Γραφῆς, διότι πρόκειται σὰν δίκαιος καὶ ἀτεγκτος Κριτῆς νὰ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου περιβεβλημένος τῇ δόξᾳ τοῦ Πατρὸς του, μαζὶ με τοὺς ἀγγέλους Του καὶ τότε θὰ ἀποδώσῃ στὸν καθένα ἄνθρωπο σύμφωνα με τὰ ἔργα του (Ματθ. 15', 27).

Ὁ Ἀδελφόςθεος στὸ σημεῖο αὐτὸ μᾶς τονίζει, πὼς τὰ ἔργα ζωντανεύουν τὴν πίστι. Κι' ὅπως τὸ σῶμα χωρὶς τὴν ψυχὴ εἶναι νεκρὸ, τὸ ἴδιο κι' ἡ πίστις χωρὶς τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα νεκρώνεται! Καὶ συμπεραίνει: Ἡ πίστις, ἂν δὲν ἔχη σὰν καρπὸ ἔργα

ἀρετῆς, εἶναι ὀλότελα κι' ἀπ' τῆ ρίζα τῆς νεκρῆς. Ἄλλὰ μπορεῖ νὰ πῆ κάποιος· σὺ ἔχεις θεωρητικὴ πίστι, ἐνῶ ἐγὼ ἔχω ἔργα ἀρετῆς, δίχως πίστι. Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἀσύστατο κι' ἀκατανόητο. Γιατὶ οὔτε πίστις ἀληθινὴ μπορεῖ θὰ ὑπάρξῃ, μὴτε ἀληθινὴ καὶ τέλεια ἀρετὴ κατορθώνεται χωρὶς τὴν πίστι. Ἡ πίστις εἶναι κάτι, ποὺ δὲν φαίνεται, παρὰ μόνον ἀπ' τὰ ἀποτελέσματά τῆς. Ἀπόδειξέ μου λοιπὸν—λέει—ἀπ' τὰ ἔργα σου, πὼς πιστεύεις· κι' ἐγὼ θὰ σοῦ δείξω ἀπ' τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς μου, ὅτι ἔχω πίστιν. Γιατὶ, ἂν δὲν εἶχα πίστιν, δὲν θὰ εἶχα οὔτε τοὺς καρποὺς τῆς πίστεως, δηλαδὴ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς.

Χωρὶς ἀμφιβολία, κι' ὁ Παῦλος, μὲ τὸ δικό του τρόπο, θεωρεῖ ἐπάνω σ' αὐτὲς τὶς γραμμές. Τονίζει τὴν πίστι. Ἄλλὰ δὲν ἀποκηρύττει τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, ποὺ εἶναι αὐτονόητα καὶ τὰ θεωρεῖ ἀπαραίτητα γιὰ τὴ σωτηρία.

Ὅταν ὁ Παῦλος θέλῃ οἱ χριστιανοὶ νὰ κατέχουν τὴ μυστηριώδη ἀλήθεια τῆς πίστεως συντροφευμένη μὲ ἀμεμπτο βίον καὶ συνείδησι καθαρῇ· ὅταν βεβαιώσῃ πὼς ἂν ἔχῃ τόσο πολὺ ἀνεπτυγμένη πίστι, ὥστε νὰ μπορῆ μ' ἓνα του λόγου νὰ μετακινή βουνά, ἀλλὰ σὰν στερεῆται τὴν ἀγάπη δὲν εἶναι παρ' ἓνα πελώριο μηδενικό! Καὶ γι' αὐτὸ τὴν ἀγάπη λογιάζει σὰν μεγαλύτερη ἀπ' τὶς τρεῖς κορυφαῖες ἀρετές· τὴν πίστι, τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀγάπη· ὅταν ὑπογραμμίζῃ, πὼς δὲν καταργεῖται μὲ τὴν πίστι τὸ κῦρος καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου· κι' ἀκόμη, ὅταν συνιστᾷ στὸν Τίτο νὰ ἐλέγχῃ αὐστηρὰ τοὺς Κρήτες, ὥστε νὰ ὑγιαίνουν, καὶ νὰ μὴν εἶναι ἀρρωστημένοι στὴν πίστι, νὰ διδάσκῃ καὶ τοὺς γέροντες νᾶναι προσεκτικοί, κι' ὄχι ἀρρωστοὶ, ἀδύνατοι, ἀλλ' ὑγιεῖς κι' ἀκλόνητοι στὴν πίστι, στὴν ἀγάπη, στὴν ὑπομονή, τί ἄλλο φανερώνει, παρ' ὅτι συμφωνεῖ ἀπόλυτα πρὸς αὐτὴ τὴν ἰδέα, πὼς πίστις καὶ ἔργα εἶναι σὰν ἀδέλφια ἀχώριστα ;

Ἐπομένως εἶχε δίκην νὰ προσεύχεται γιὰ τοὺς Θεσσαλονικεῖς ν' ἀποδειχθοῦν ἄξιοι τῆς κλήσεώς τους, καὶ νὰ ἐκπληρωθῆ ἀπ' αὐτοὺς κάθε καλὴ διάθεσις καὶ θέλησις, ποὺ ἔχει ἡ ἀγαθὴ καρδιά τους καὶ κάθε ἔργο, τὸ ὁποῖο ἐμπνέει καὶ γεννᾷ ἡ πίστις. Ἡ νὰ συγχαίρῃ τοὺς Κορινθίους, οἱ ὁποῖοι σὰν τοὺς Μακεδόνες ἦταν προκομμένοι μὲ τὸ παραπάνω, καὶ στὴν πίστι καὶ στὸ λόγο τῆς σοφίας καὶ στὴ γνῶσι τῆς ἀλήθειας, καὶ σὲ κάθε προθυμία καὶ ζῆλο, καὶ στὴν ἀγάπη, καὶ ζητοῦσε τὸ ἴδιο νὰ δειχθοῦν, μὲ τὸ παραπάνω, γενναῖοι στὸ καθῆκον τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ μάλιστα στοὺς ἀνθρώπους του, στοὺς οἰκιακοὺς του, τοὺς ὁποῖους ὅποιος ἀρνεῖται νὰ βοηθήσῃ φανερώνεται στὰ πράγματα νάχῃ οὐσιαστικὰ ἀρνηθῆ τὴν πίστι του καὶ νὰ κατήτησε χειρότερος κι' ἀπ' τὸν ἄπιστο ! Αὐτό, τέλος, ἔγραφε καὶ στὸν Τίτο, συνιστώ-

ντας νὰ μιλή με βεβαιότητα καὶ με κῦρος, γιὰ νὰ φροντίζουν αὐτοὶ ποὺ πίστευσαν στὸ Θεὸ νὰ πρωτοστατοῦν ἀκούραστα σ' ἔργα καλὰ, ποὺ εἶναι ὠφέλιμα στοὺς ἀνθρώπους !...

δ) Πίστις — Δικαίωσις.

Γιὰ τὴ δικαίωσι — λύτρωσί μας ἀπαραίτητα βέβαια εἶναι τὰ ἔργα, ποὺ γίνονται με τέλεια χριστιανικὴ συνειδησι κι' ἀγάπη, χωρὶς ἰδιοτέλεια, χωρὶς κομπασμούς. Ταυτόχρονα, ὅμως χρειάζεται κι' ἡ σφραγίδα τῆς θείας Χάριτος, ἡ ὁποία εἶναι στὴν προκειμένη περίπτωσι, τὸ Α καὶ τὸ Ω. Αὐτὸ διασαλπίζει ὁ Παῦλος στοὺς Ἐφεσίους : Με τὴ Χάρι τοῦ Χριστοῦ, σὸν ὅποιο πιστεύετε, σωθήκατε. Κι' αὐτὸ εἶναι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ σὲ σᾶς. Δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀποκλειστικὰ τῶν δικῶν σας ἔργων, γιὰ νὰ μὴ ἔχη κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ καυχῆθῃ.

Ὅποιοι ἀληθινὰ πιστεύει τὸ Χριστό, σὰν τέλειο Θεὸ καὶ Σωτῆρά Του, ὅποιοι ταυτόχρονα μετέχει στὴ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας Του, αὐτὸς δέχεται, «κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως» τὰ ἔκτακτα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ περιμένει, χωρὶς δισταγμό, τ' ἀγαθὰ, τὰ ὁποία αὐτὸς ἐλπίζει καὶ ὁ Κύριος ὑπόσχεται νὰ δώσῃ σὲ κάθε πιστό, καὶ τὰ ὁποία εἶναι ἡ δικαίωσις κι' ἡ αἰώνια ἀποκατάστασις.

Ἄλλ' ἐρωτᾷ ὁ Ἀπόστολος τοὺς Γαλάτες: Τοῦτο μόνο θέλω νὰ μάθω ἀπὸ σᾶς· τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὰ ἐλάβετε ἀπ' τὴν τήρησι τῶν διατάξεων τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου ἢ διὰ μέσου τοῦ κηρύγματός μας στὸ Χριστὸ καὶ τὴν ἀνάστασί Του ; Φυσικὰ τὰ ἐλάβετε, γιὰτὶ ἀκούσατε κι' ἐπίστεύσατε στὸ κήρυμά μας. Κατὰ συνέπειαν—συνεχίζει—μάθετε νὰ γνωρίζετε, ὅτι ὄχι αὐτοί, ποὺ τηροῦν τὸ νόμο, ἀλλ' ὅσοι κυριαρχοῦνται ἀπ' τὴν πίστι, αὐτοὶ εἶναι γνήσιοι ἀπόγονοι—παιδιὰ τοῦ Ἀβραάμ. Κι' ἐπειδὴ ἡ Γραφὴ προεῖδε, πὼς ἀπ' τὴν πίστι πρόκειται νὰ δικαιώσῃ ὁ Θεὸς τὰ ἔθνη, προανήγγειλε σὸν Ἀβραάμ τὸ χαρούμενο μήνυμα, ὅτι θὰ εὐλογηθοῦν διὰ μέσου αὐτοῦ ὄχι μόνο τὸ Ἰουδαϊκὸ ἔθνος, ἀλλ' ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

Γιὰ νὰ λήῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὁ Θεὸς σημαίνει, πὼς δὲν λογαριάζεται καθόλου ἡ σαρκικὴ συγγένεια, ἀλλὰ τὸ κριτήριον τῆς πίστεως. Μόνον ἔτσι δίνονται οἱ θεϊκὲς εὐλογίαι. Γιατί ὅσοι βασίζονται στὰ ἔργα τοῦ νόμου, βρίσκονται κάτω ἀπ' τὴν προαιώνια κατάρα, σὰν ἀλύτρωτοι. Κι' ἔχει γραφῆ σὸν ἴδιο αὐτὸ νόμο, πὼς ὁ δίκαιος θὰ ζήσῃ καὶ θὰ σωθῆ με τὴν πίστι. Ἡ δικαίωσις ἄρα δὲν μπορεῖ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ ξηρῶν — τυπικῶν διατάξεων τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου.

“Υστερα, δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς ὁ νόμος αὐτὸς τελειοποιήθηκε ἀπ’ τὸ Χριστό. Τὸ διεκήρυξε στὴν περίφημη ὁμιλία Του «ἐπὶ τοῦ ὄρους»: Δὲν ἦλθα—εἶπε—νὰ καταλύσω καὶ ἀκυρώσω τὸν ἠθικὸ νόμο τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν. Ἀπεναντίας ἦλθα γιὰ νὰ συμπληρώσω αὐτὸ τὸ νόμο, καὶ νὰ σᾶς τὸν παραδώσω τέλειο (Ματθ. ε΄, 17).

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὁ μωσαϊκὸς νόμος ἔγινε τώρα εὐαγγελικὸς νόμος, ὁ ὁποῖος ἀσύγκριτα ὑπερέχει, κι’ ἐνσαρκώνει τεράστιες ἠθοπλαστικὲς δυνάμεις. Γιατί, μέσα στὸ Εὐαγγέλιο φανερώνονται τὰ μέσα καὶ οἱ τρόποι, πού ὁ Θεὸς χρησιμοποιοῖ κι’ ὁ ἄνθρωπος κατεργάζεται γιὰ τὴν ἀνθρώπινη δικαίωσι καὶ σωτηρία.

Ἐπομένως τὴν ἠθικὴ τελειοποίησι καὶ τὴν πλήρη δικαίωσι του τὴν βρίσκει μόνο ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος πού διατελεῖ σὲ πλήρη συνένωσι καὶ κοινωνία μὲ τὸ Χριστό, καὶ διαθέτει καρδιὰ ξεχειλισμένη ἀπὸ θερμὴ πίστι καὶ τέλεια ἀγάπη σ’ Ἐκεῖνο. Σφάλονται λοιπὸν τρομερὰ ὅσοι ἐξαρτοῦν—ὅπως οἱ Ἰσραηλιῖτες—τὴ δικαίωσί τους ἀπ’ τὸ νόμο καὶ μόνο.

Πρέπει νὰ γίνῃ σ’ ὅλους συνείδησις καὶ πεποίθησις. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ κέντρον καὶ τὸ μέσον τῆς δικαίωσεως καὶ σωτηρίας μας. Αὐτὸν ὁ Θεὸς ὤρισε, πρὶν ἀπ’ ὅλους τοὺς αἰῶνες, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ μέσον τοῦ ἐξιλασμοῦ καὶ τῆς συμφιλίωσεως τῶν ἀνθρώπων μαζί Του, βάσει τῆς πίστεως, ἡ ὁποία φυσικὰ πρέπει νὰ εἶναι «δι’ ἀγάπης ἐνεργουμένη». Αὐτὸς θυσιάστηκε ἐπάνω στὸ ἱκρίωμα τοῦ Σταυροῦ. Καὶ μὲ τὸ πανακήρατο αἷμά Του μᾶς ἐξηγόρασε ἀπ’ τὴν κατάρρα τοῦ νόμου, γιὰτί ἔτσι μόνο παρανοπήθηκε ἡ θεία Δικαιοσύνη. Καὶ Αὐτὸς ἔγινε, καὶ θὰ παραμένῃ παντοτεινὰ ἡ μοναδικὴ πηγὴ τῆς δικαίωσεως καὶ σωτηρίας μας. Ἄν ὁμολογήσῃς τὸν Ἰησοῦν σὰν ὑπέρτατο Κύριο — διδάσκει ὁ Παῦλος —, ἂν πιστεύσῃς μ’ ὅλη σου τὴν καρδιά, πὼς ὁ Θεὸς Τὸν ἀνέστησε ἀπ’ τοὺς νεκροῦς, τότε πραγματικὰ θὰ σωθῆς, ἐπειδὴ μ’ ὅλη τὴν καρδιά, μ’ ὅλη τὴν ψυχὴ σου πιστεύεις, κι’ ἀπολαβαίνεις, σὰν ἀτίμητο καρπὸ τῆς πίστεως αὐτῆς, τὴν δικαίωσι σου. Κι’ ἔτσι, αὐτὸ πού μὲ τὸ μωσαϊκὸ νόμο δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ ἐπιτύχῃ, νὰ λυτρωθῇ δηλαδὴ ἀπ’ ὅλα τ’ ἁμαρτήματά του, τώρα μὲ τὴ ζωντανὴ πίστι σου τὸ κατορθώνεις κοντὰ στὸν Ἰησοῦ. Καὶ κάθε ἁμαρτωλὸς, πού διατηρεῖ μέσα του κυριαχοῦσα δύναμι τὴν πίστι σ’ Ἐκεῖνο, γίνετα δίκαιος καὶ λυτρωμένος, καθ’ ὅσον «ὁ πιστεύων ἐπ’ αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται».

Ὡστε ἡ δικαίωσις προσφέρεται ἀπ’ τὸν Θεὸ Πατέρα σ’ αὐτοὺς καὶ μόνο, πού μὲ ἀκρίβεια τηροῦν, ὄχι τὰ ἔργα τοῦ νόμου, ἀλλὰ τὸ νόμο τῆς ζωντανῆς πίστεως στὸν Ἰησοῦ Χριστό.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱερῶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

2. ΓΕΣΘΗΜΑΝΗ

Ὁ Χριστὸς προσεύχεται μόνος. «Καθίσατε ἐδῶ μέχρις ὅτου προσευχηθῶ». Ὁ Ἰησοῦς προσήυχθη ἐν Γεθσημανῇ τρεῖς φορές καὶ μάλιστα ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ προσευχὴ εἶναι στάσις ἐξαρτήσεως. Ὁ Ἰησοῦς, ὅστις δὲν ἦτο μόνον τέλειος Θεός, ἀλλὰ καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τὸν Πατέρα Του Θεόν. Ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ ἀναφέρονται πολλαὶ στάσεις προσευχῆς. Οὕτω ὁ Παῦλος προσήυχετο γονυπετής, ὁ Σολομῶν ἐκάθητο ἐνώπιον τοῦ Κυρίου διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἐπίσης αὐψώνοντες καθαρὰς χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ (Ἀ΄ Τιμ. β΄, 8). Ἄν καὶ δὲν εἶναι ἡ στάσις τοῦ σώματος, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς ἢ εὐλάβεια, ἢ ὁποία ἐνδιαφέρει ἐν τῇ προσευχῇ, ἐν τούτοις ἡ γονυκλισία εἶναι μᾶλλον ἀξία ἐπειδὴ ἐφαρμόζει τὴν ταπεινωσιν. Ὁ Δαυὶδ προσήυχετο τρεῖς ἡμέρας. Ὁ Δαυὶδ προσήυχετο ὁμολογῶν τὰς ἁμαρτίας του. Ἐν τῇ Ἀποκαλ. ε΄, 8, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Θεὸς ἀκούει ὅλας τὰς προσυχὰς καὶ ἐπιφυλάσσεται νὰ ἀπαντήσῃ ἐν καιρῷ.

Ὁ Χριστὸς προσεύχεται ἐν ἀγωνίᾳ. Εἶναι ἐξαιρετικαὶ στιγμαὶ βαθυτάτου πόνου, τὸν ὁποῖον αἰσθάνεται καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν «ἡ ψυχὴ μου εἶναι περίλυπος μέχρι θανάτου». Ὡς Θεάνθρωπος γνωρίζει τὰ πάντα, βλέπει πρὸ Αὐτοῦ ἐκτυλισσόμενον τὸ δρᾶμα τοῦ Γολγοθᾶ. Ἦλθεν ἡ στιγμή καθ' ἣν καλεῖται ὑπὸ τοῦ πατρὸς του νὰ πῆν τὸ ποτήριον τοῦ Σταυροῦ. Τὸ ποτήριον τοῦτο ἦτο ποτήριον λύπης. Ὁ Ἅγιος Ἰησοῦς, εἶναι τώρα, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐνόχου καὶ ἁμαρτωλῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἁμαρτωλὸς, ὁ βαστάζων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου. Ἦτο λοιπὸν ἐπόμενον ὡς τοιοῦτος νὰ αἰσθανθῇ βαθυτάτην λύπην μέχρι θανάτου καὶ ἐνῶ ἐκδηλώνων καὶ τὸ κατ' ἀνθρώπου, παρακαλεῖ τὸν Πατέρα Του νὰ παρέλθῃ τὸ ποτήριον τοῦτο, τὸ ὁποῖον, τὸν ἔφερον εἰς ἄμεσον σῆσιν μετὰ τὴν μισήτην εἰς τὸν Ἅγιον Ἰησοῦν ἁμαρτίαν, ἐν τούτοις ὑποτάσσει ἑαυτὸν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ἤθελεν ὁ Ἰησοῦς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οὐρανὸν χωρὶς νὰ διέλθῃ διὰ Σταυροῦ, ἀλλὰ τότε θὰ ἦτο μόνος. Ἀπὸ τοῦ Σταυρικοῦ ὅμως θανάτου, διὰ τοῦ ὁποίου ἱκανοποίησε τὴν Θεϊαν Δικαιοσύνην καὶ μᾶς συνεφιλίωσε μετὰ τὸν Θεόν, προσήλκυσε μυριάδας ψυχῶν σωθείσας, καὶ διὰ τοῦτο χάριν αὐτῶν ἐδέχθη εὐχαρίστως νὰ πῆν τὸ ποτήριον τῆς λύπης, τὸ ὁποῖον ὅμως ἦτο καὶ ποτήριον ἁμαρτίας, τῆς

ἀμαρτίας πάντων, ὀλοκλήρου τῆς ἐνόχου καὶ ἀμαρτωλῆς ἀνθρω-
πότητος, καὶ τὸ ὁποῖον ἔπρεπε ν' ἀδειάσῃ. Καὶ μόνον ὁ Χριστὸς
εὐρέθη ἱκανὸς νὰ πῆρ τὸ ποτήριον τοῦτο, ὅστις εἶναι «ὁ ἀμνὸς τοῦ
Θεοῦ ὁ αἵρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου». Ἀλλὰ τὸ ποτήριον τοῦτο
ἦτο καὶ αἷμα τοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐχύθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ χωρὶς
τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ δοθῇ ἄφεις. Ἡ Διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ,
ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Παράδειγμα δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἀφαιρέσουν τὴν
ἀμαρτίαν. Μόνον τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ δύναται νὰ καθάρσῃ ἡμᾶς
ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας. Ὁ Χριστὸς ἦλθε διὰ νὰ πῆρ τὸ ποτήριον τοῦ-
το. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν «ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου... δοῦναι τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ λύτρον». ἦλθε διὰ νὰ θυσιασθῇ «διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν
ταύτην» (Ἰωάν. ιβ', 27). Καὶ τώρα ὁ Κύριος ἀφοῦ διὰ τοῦ αἵματός
του μᾶς συνεφιλίωσε μὲ τὸν Θεὸν προσφέρει τὸ ποτήριον σ ω τ η ρ ῖ ο υ .
Τοῦτο ὅσοι δὲν θὰ τὸ πίουν τώρα, θὰ ἐπιφυλάσσεται αὐ-
τοῖς τὸ ποτήριον τῆς ἀμαρτίας, τῆς αἰωνίου καταδίκης.

Ἄς μὴ λησμονοῦν οὗτοι καὶ ὅλοι ὅσοι δὲν ἀνθιστάμεθα εἰς τοὺς
πειρασμούς, ὅτι κατὰ τὴν ἀγωνιώδη προσευχὴν τοῦ Χριστοῦ «ἐγένε-
το ὁ ἰδρώς αὐτοῦ ὡς θρόμβος αἵματος καταβαίνοντος εἰς τὴν
γῆν» (Λουκ. κβ', 44). «Ἡ διανοητικὴ πίεσις ποῦ προήρχετο ἀπὸ
τὸν ἀγῶνα τοῦ Κυρίου μας ἐναντίον τοῦ πειρασμοῦ, τόσο πολὺ τὸν
διήγειρε σὲ μιὰ ἀσυνήθην διέγερσι, ὥστε, οἱ πόροι Του ἔβγαλαν με-
γάλες σταλαγματιᾶς αἵματος ποῦ ἔπεφταν στὴ γῆ. Αὐτὸ ἀποδει-
κνύει πόσο τρομερὸ πρέπει νὰ ἦταν τὸ βάρος τῆς ἀμαρτίας ἀφοῦ
μπόρεσε νὰ συντρίψῃ τὸν Σωτῆρα, ὥστε νὰ τὸν κάμῃ νὰ βγάλῃ με-
γάλες σταγόνες αἵματος. Αὐτὸ δείχνει τὴ μεγάλη δύναμη τῆς ἀγά-
πης του... Ἄς παρατηρήσουμε πόσο ἔντονη ἦταν ἡ πάλη ἀπὸ τὴν
ὁποία πέρασε, καὶ ἅς ἀκούσωμε τὴ φωνὴ τῆς πάλης ἐκείνης ὅταν
μᾶς λέγῃ: «Δὲν ἀντέστητε μέχρις αἵματος, ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῆς
ἀμαρτίας. Παρατήρησε τὸν μέγαν Ἀπόστολον καὶ Ἀρχιερέα τῆς
ὁμολογίας μας καὶ προτίμησε νὰ ἰδρώσῃ μέχρις αἵματος παρὰ νὰ
ὑποχωρήσῃ στὸν μεγάλο ἐχθρὸ τῆς ψυχῆς σου... Κύριε στήριξέ
με!... Σὲ ἀγαπῶ Ἰησοῦ, καὶ μολονότι σὲ λυπῶ συχνά, ἐπιθυμῶ
ὅμως νὰ μείνω πιστὸς μέχρι θανάτου. Μὴ γένοιτο, Θεέ, νὰ σὲ ὑμνο-
λογῶ μὲ παχιά λόγια, καὶ τελικὰ νὰ πέσω στὴ λίμνη τοῦ πυρός,
γιατὶ πρόδωσα τὸ Κύριό μου μὲ φίλημα» (C. Spurgeon), (Ψυχικὴ
τόνωσις).

Κατὰ τὴν ἀγωνιώδη ταύτην προσευχὴν ὁ Κύριος εὕρισκε τοὺς
μαθητὰς κοιμωμένους. Τοὺς λέγει: «Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε
ἵνα μὴ ὑποπέσητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ
σὰρξ ἀσθενής». Καὶ μετ' ὀλίγον λέγει πρὸς αὐτοὺς «καθεύδετε λοι-
πὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἦλθεν ἡ ὥρα ποῦ παραδίδεται ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀν-
θρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν. Ἐγείρεσθε· ἄγωμεν· ἰδοὺ
ὁ παραδιδούς ἔρχεται». Ὁ Ἰησοῦς ἐγνώριζε πᾶν ὅτι θὰ τοῦ συνέ-

βαινε ἐκεῖ εἰς τὴ Γεθσημανῆ (Ἰωάν. ιη', 4). Ἐνέμενον ἐκεῖ καὶ ὅταν ἠθέλησε παρεδόθη εἰς τὰς χεῖρας τῶν κακῶν. Διὰ τοῦτο ὅταν τὴν νύκτα ἐκείνην κατέφθασεν ὁ Ἰούδας μετὰ συνοδείαν στρατιωτῶν καὶ ὄχλου πολλοῦ μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, δὲν μποροῦν νὰ θέσουν χεῖρα εἰς τὸν Ἰησοῦν. Τότε ἦλθεν ἡ στιγμή ν' ἀποκαλύψῃ τὸ θεῖον μεγαλεῖον Του, διότι οἱ ἐχθροὶ μόλις τὸν εἶδον ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσον χαμαί» (Ἰωάν. ιη', 6). Τὸν Πέτρον δὲ ἐπιχειρήσαντα νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ, ὅστις μάλιστα ἀπέκοψε τὸ αὐτὶ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν καὶ τὸ ὅποῖον ὁ Χριστὸς τὸ θεράπευσεν, τὸν ἐπέπληξεν λέγων: «Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην, διότι οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται». Καὶ προσθέτει «Τὸ ποτήριον τὸ ὅποῖον μοῦ ἔδωκεν ὁ Πατὴρ νὰ μὴ τὸ πῖω;» (Ἰωάν. ιη', 11).

3. Ἡ μετ' ἐπιγνώσεως συμμετοχὴ εἰς τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυρίου.

Τὴν Μ. Πέμπτην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Μ. Δείπνου καὶ τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου, οἱ Χριστιανοὶ μας, μετὰ τὴ συνειδητὴ πίστιν καὶ μετὰ τὴν προσήκουσα προπαρασκευὴ καὶ εὐλάβεια ποῦ πρέπει νὰ ἔχουν προσέρχονται καὶ κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ καὶ κοινωνοῦν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Μετὰ μιὰ βαθύτερη συναίσθησι τῆς ἀμαρτωλότητος, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει εἰς τὴν ἀνεδαφικότητα τῆς θρησκευτικῆς του πίστεως, ἐξ ἀγνοίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκτηθεῖσα ἐπιγνώσιν μετὰ τὸν φωτισμὸν τῆς θείας χάριτος καὶ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ καθ' ὅσον ἠσθάνθη τὴν ψυχικὴν του ἀλλοίωσιν, προβαίνει κατωτέρω στὴ διατύπωσιν μικρᾶς αὐτοβιογραφίας, στὴν ὁποίαν διαγράφονται καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ προσόντα τῶν «ἀξίων», καὶ τὰ ὁποῖα κατέστησαν καὶ τοῦτον, ἐλεηθέντα ἀπὸ τὸν Κύριον, ἄξιον, παρὰ τὸ βεβαρυμένον του ποινικὸν μητρώον, ὡς ἄλλον Τελώνην, νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν Τράπεζαν καὶ νὰ μεταλάβῃ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Ὡς Χριστιανὸς ποῦ εἶμαι, πολλὰς φορές ἐμελετοῦσα τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ ἄλλα Θρησκευτικὰ βιβλία καὶ πάντα ἐπιθυμοῦσα, ζητοῦσα νὰ εὗρω τροφὴν πνευματικὴν. Ἐδιψοῦσα ἀπὸ μελέτην γιὰ νὰ εὗρω μιὰ τέτοια πηγὴν ποῦ νὰ δροσίσῃ τὴν ψυχὴν μου. Ἄλλ' ἦτο ἀδύνατον διότι οἱ διάφορες κοινωνικὲς ἐπιθυμίαι ἐπεσιάζον καὶ ἐμπόδιζον νὰ ἴδω τὸ πραγματικὸ φῶς, νὰ ἐπικοινωνήσω μετὰ τὴν θείαν δύναμιν, μετὰ τὴν πηγὴν τῆς Ζωῆς, τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀστείρευτὴν χαρὰ, ἐμελετοῦσα ἀλλὰ περνοῦσα τὰ γράμματα, χωρὶς νὰ μοῦ προξενοῦν οὐδεμίαν ἐντύπωσιν, ἐπιρροὴν οὐδεμίαν δὲν ἠδυνάμην νὰ αἰσθανθῶ καὶ νὰ νοιώσω τὸν μυστικὸν θησαυρὸν, τὸ Θεῖον μεγαλεῖον. Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ μετὰ ἀξίωσεν νὰ εὗρω τὴν πηγὴν τῆς

Ζωῆς, νὰ δεχθῶ και νὰ νοιώσω τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καθὼς και ἡ Σαμαρεῖτις (Ἰωάν. δ', 1-30). Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀνεμοζάλην, στὴν θύελλαν και συμφορὰν ποὺ μὲ βρῆκε και κλείστηκε μέσα εἰς τὰ στενὰ ὄρια τῆς Φυλακῆς, ἐξαναπῆρα στὰ χέρια μου, τὴν Ἀγίαν Γραφὴν και ἐμελέτησα τὸν Νόμον τοῦ Κυρίου, ποὺ αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημά Του (Ψαλμ. α', 2). Ἐμαθα νὰ ἐρευνῶ τὴν Γραφὴν και νὰ βλέπω τὸν Θεσαυρὸν τὸν μέγα, ποὺ περιέχει και εὐρίσκειτο τόσα χρόνια ἀγνωστος εἰς ἐμέ. Τώρα συνέβη τὸ ἀντίθετον, ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ νοιώσω τὴν Θεϊάν Ἀποκάλυψιν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου, νὰ βελτιώσω και νὰ τονώσω τὴν πίστην μου. Εἶδον ὅτι μέσα εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον περικλείεται δλόκληρος ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ. Εἶδον ὅτι εἶναι ἓνα Βιβλίον Θεόπνευστον, ποὺ ἐξηγεῖ ὅλες τὶς ἀντιθέσεις τοῦ φυσικοῦ και ἠθικοῦ σύμπαντος. Ἡ παραμονὴ μου εἰς τὴν φυλακὴν ἔκανε πάρα πολὺ καλὸ σὲ μένα. Αὐτὴ ἡ δοκιμασία και τὰ παθήματά μου, ἔφεραν καρποὺς πνευματικούς. Πρὶν ταλαιπωρηθῶ ἐπλανώμην και διέπραττα πάρα πολλὰς ἀμαρτίας. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὰ παθήματα τῶν πιστῶν, διότι θέλει νὰ προλάβῃ κάθε κίνδυνον και βγάζει ἀνυπολόγιστα πνευματικὰ κέρδη. Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, λέγει «Ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. ιβ', 9). Διὰ νὰ λάμψῃ ἡ δύναμις μέσα εἰς τὸν κόσμον και νὰ δοξάζεται τὸ Ἅγιον ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Αἱ χεῖρες τοῦ Θεοῦ μὲ ἐμόρφωσαν και ἐπὶ τῶν ἐντολῶν του ἔγινα συνετός, ἐκράτησα τὸ ὑπόδειγμα τῶν ὑγιαινόντων λόγων και νὰ λαλῶ και νὰ πράττω ὅσα πρέπει. Προσκεκολλημένος εἰς τὸν πιστὸν λόγον μου, μετὰ πίστεως και ἀγάπης πρὸς Αὐτόν. Ὅτι οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν θὰ ἔχουν Ζωὴν αἰώνιον (Ἰωάν. κ', 31).

Δὲν εἶναι ἀπὸ ἡμᾶς, Θεοῦ τὸ δῶρον (Ἐφ. β', 8). Κατὰ τὴν δωρεάν τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσαν εἰς ἐμέ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ (Ἐφ. γ', 7). Τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ὥστε ἔστειλε (ἔδωκε) τὸν Υἱόν Του τὸν Μονογενῆ, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτόν (Ἰωάν. γ', 15-16). Ἐνῶ ἐμεῖς εἴμεθα ἀμαρτωλοὶ ὁ Χριστὸς ἀπέθανε ὑπὲρ ἡμῶν (Ρωμ. ε', 8). Καὶ ὅστις δὲν ἀγαπᾷ δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεόν. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη και ἡμεῖς ἐπιστεῦσαμεν τὴν ἀγάπην τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς ἡμᾶς, ἐν τούτῳ ἐφανερῶθη ἡ ἀγάπη Του, πρὸς ἡμᾶς, ὅτι τὸν ἴδιον τὸν Υἱόν Του ἀπέστειλε εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ ζήσωμεν ἐν Αὐτῷ (Α' Ἰωάν. ε', 8-9). Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε Σὰρξ και κατώκησε μετὰξὺ ἡμῶν (Ἰωάν. α', 14). Ἐστειλε τὸν Υἱόν Του τὸν Μονογενῆ και προσέφερε τὴν Ζωὴν Του θυσίαν χάριν ἡμῶν. Νὰ γίνωμεν λοιπὸν τέκνα ἀγαπητὰ και νὰ περιπατήσωμεν ἐν ἀγάπῃ, καθὼς και ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς (Ἐφ. ε', 2). Χάριν ἡμῶν προσέφεροτο τὸ Ἅγιον Αἷμα Του ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ἐκαθά-

ρισεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸν ρῦπον τῆς ἁμαρτίας καὶ μᾶς ἔκανε ἱκανούς, διὰ τὴν μακαρίαν Ζωήν. Τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ οὐδεὶς ἄλλος δίδει, παρὰ μόνον ὁ Χριστός. "Ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁμολογοῦν μὲ καρδίαν εὐγνώμονα, τὴν μεγάλην Αὐτοῦ θυσίαν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ κοινωνοῦν ἀξίως τοῦ σώματος καὶ Αἵματός Του, ἀναγεννῶνται καὶ λαμβάνουν παρὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν των καὶ φωτισμὸν καὶ ἐνίσχυσιν, διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ πᾶσαν κακίαν καὶ πάθος καὶ ἐπιτύχουν τὸν ἁγιασμὸν, τῆς ψυχῆς καὶ νὰ καταρτίζωνται ἀξιοί, διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ποὺ βασιλεύει ἡ ἄπειρος τελειότης καὶ ἡ Ἁγιότης τοῦ Θεοῦ. Πρῶτος εἰσῆλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον εἰς ὅλους τοὺς ὀπαδοὺς του. Εἰσῆλθε διὰ νὰ προετοιμάσῃ καὶ ἡμᾶς εἰς ἐκεῖνα τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, διὰ νὰ μᾶς κάμῃ ἐνδόξους καὶ μακαρίους πλησίον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν αἰωνιότητα τῆς νέας Ζωῆς (Κολ. γ', 2).

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Μητροπολίτου Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

“ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ,,

Εἰς τόμους πέντε σελ. 2124

Ἦτοι λόγοι ἑορταστικοί, περιστάτικοί κ.λ.π., Ἄρθρα, Μελέται, τοῦ σοφοῦ καὶ ἀειμνήστου Ἱεράρχου.

Διατίθενται διὰ τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἱερεῖς, κληρικούς, καὶ θεολόγους, πρὸς ἐμπλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης των, ἀντὶ δραχμῶν 200 ἐπὶ τρίμηνον, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελεῶν.

Πληροφορίαι : Γράψατε εἰς «ΕΦΗΜΕΡΙΟΝ»

Τὸ ἀρχαῖο καὶ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα

**ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΙΝ ΤΟΥ ΑΚΛΟΝΗΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ
ΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΛΑΟΥ**

Οἱ ἐνενήντα ἐννέα πατέρες

Ἡ σύγκλησις εἰς τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν μᾶς παρέσχε πολλαπλῆς ἐνδιαφέρουσας καὶ ἱκανοποιητικῆς εὐκαιρίας. Παρακολουθήσαμε ἀντιλήψεις ἀντιπροσώπων ἐκκλησιῶν καὶ διαπρεπῶν θεολόγων, ὄλων σχεδὸν τῶν χριστιανικῶν δογμάτων, ἐπὶ διαφόρων ζωτικῶν ἐκκλησιαστικῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἄλλης φύσεως καὶ ὠφελείας ζητημάτων καὶ ἐγνωρίσαμε ἐν συνεχείᾳ ἓνα μεγάλο τμήμα τῆς Κρήτης, τὸν ἀρχαῖο Μινωϊκὸ πολιτισμὸς τῆς καὶ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα τῆς, τὸ ὁποῖον διαδεχθὲν τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα ἔμεινε ἀκλόνητο καὶ ἀπαρασάλευτο στὸ πέρασμα τῶν χρόνων. Ὁ ἥρωϊσμός καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ἔχει συνυφανθῆ ἀπὸ παλαιῶν χρόνων μὲ τὴν λατρείαν καὶ τὴν πίστιν τοῦ πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Σύμβολο τῶν ἀγῶνων τοῦ κατὰ διαφόρων ἐπιδρομέων βαρβάρων καὶ ἀλλοδόξων ὑπῆρξεν ἡ πίστις πρὸς τὸν Χριστὸν ἢ ἅγια καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐλευθερία. Καὶ στάθηκε πάντοτε βοηθὸς καὶ συμπαραστάτης εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικούς τοῦ ἀγῶνας ἡ πίστις αὐτὴ πρὸς τὸν Χριστόν. Συγκινητικῆς καὶ συγκλονιστικῆς αἱ παραδόσεις τῆς μεγαλονήσου εἰς τὸν τομέα τοῦ θρησκευτισμοῦ. Καὶ αἱ παραδόσεις αὐτὲς ἐνέπνευσαν εἰς τὸν λαὸν τῆς μίαν καταφανῆ εὐλάβεια, ποῦ ἐκδηλώνεται εἰς κάθε περίπτωσιν. Εὐκαιρία μᾶς ἐδόθη καὶ ἄλλοτε βέβαια νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν λαὸν τῆς Κρήτης καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν πόσο εἶναι ἀναπτυγμένο τὸ θρησκευτικὸ τοῦ αἰσθημα. Ἄλλ' ἡ εὐκαιρία ποῦ μᾶς ἐδόθη μὲ τὴν σύγκλησιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπῆρξεν ἡ πλέον εὐρεΐα καὶ πλέον ἀποκαλυπτικῆ. Διασχύσαμε ὅλη τὴν περιφέρειαν ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο μέχρι τῆς Φαιστοῦ καὶ στὸ πέρασμά μας ἀπὸ τὴν κοιλάδα τῆς Μεσαρᾶς μᾶς ἐδημιουργήθησαν ἐντυπώσεις βαθεῖς καὶ πραγματικὰ συγκλονιστικῆς. Ἐσταθήκαμε εἰς τὸ Ἡράκλειο πρῶτον καὶ ἐδοκιμάσαμε μιὰ μεγάλη ψυχικὴ χαρὰ ἀγκαλιάζοντας τὴν θρησκευτικὴν τοῦ ἱστορία, ἡ ἀκτινοβολία τῆς ὁποίας κατηύγασε φωτεινὴ σὲ περιόδους σκληροῦς γιὰ τὴν μεγαλόνησο. Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἀγίου τῆς πόλεως, τοῦ ἀγίου Μηνᾶ, δὲν ἔπαυσε ν' ἀποτελῆ ἓνα ἱερὸ προσκύνημα παγχριστιανικὸ καὶ νὰ δονῆ κάθε ἑλληνικὴ καρδιά μὲ τὴν ἀνάμνησιν καὶ τὴς παραδόσεις

τῆς συμπαραστάσεως τοῦ ἁγίου εἰς τοὺς μεγάλους ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνας. Ἡ τιμία κἀρα ἐξ ἄλλου τοῦ πρώτου ἱεράρχου τῆς Κρήτης τοῦ ἁγίου Γίτου, φυλασσομένη εἰς τὸν ὁμώνυμον ναὸν συγκεντρώνει τὴν εὐλάβεια καὶ τὸν φόρον τιμῆς ὄλων τῶν χριστιανῶν. Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς περιοχῆς του εἶναι ἀρωματισμένη ἀπὸ τὴν πνοή τῶν δύο μεγάλων ἁγίων προστατῶν καὶ κάτω ἀπὸ τὸ ἄρωμα αὐτὸ κινεῖται ὁ λαὸς μὲ πνεῦμα ἀνδρείας καὶ χριστιανικῆς εὐλαβείας.

* *

Ἄλλ' ἡ θρησκευτικὴ ἱστορία, ἡ παράδοσις ἡ χριστιανικὴ καὶ τὸ αἶσθημα τὸ φιλοχριστιανικὸ τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης παρουσιάζει μίαν εὐρυτάτην ἔκτασιν, καθὼς τὴν ἀντελήφθημεν μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς συγκλήσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τὸσον ἡμεῖς ὅσον καὶ οἱ ἑτεροδόξοι ξένοι, ποὺ περιώδευσαν τὴν μεγαλόνησον. Καὶ ἀνεγνώρισαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καταλληλότερος ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως τόπος διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ παγχριστιανικοῦ ὀργανισμοῦ.

Τὰ ἐκκλησιάκια μὲ τὰ καμπαναριά εἰς κάθε γωνίαν καὶ εἰς κάθε βουναλάκι τῆς νήσου, σύμβολα αὐτὰ πρωτοποριακὰ τοῦ χριστιανικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς εὐλαβείας τοῦ λαοῦ. Πλῆθος οἱ ἥρωες ποὺ προσέφεραν τὴν ζωὴν των διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος των ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἐξ ἴσου οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς θρησκείας του, διὰ τοὺς ὁποίους σεμνύνεται ὁ Κρητικὸς λαὸς καὶ ἀναμιμνήσκεται μὲ συγκίνηση καὶ ὑπερηφάνειαν τὴν ζωὴν καὶ τὴν θυσίαν των. Οἱ Ἁγιοὶ Δέκα τῆς Κρήτης, μάρτυρες ποὺ τιμᾶται ἐπ' ὀνόματί των ναὸς εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἀρχαίαν Φαιστόν. Τὰ ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα συναντῶνται μὲ χριστιανικοὺς ναοὺς ποὺ προσδίδουν καὶ αὐτοὶ τὴν μορφήν καὶ τὸ χρῶμα τῆς μεγαλονήσου ὡς ἐλληνοχριστιανικῆς. Ἡ περιέργεια τῶν ἐπισκεπτῶν ἐλλήνων καὶ ξένων κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὴν Κρήτην ἐρευνᾷ καὶ ζητεῖ νὰ γνωρίσῃ σελίδες ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν ἱστορίαν τῆς νήσου. Μία ἀπὸ τίς συγκινητικώτερες σελίδες αὐτῆς εἶναι καὶ ἡ τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου τῶν ὁσίων ἐνενήκοντα ἐννέα πατέρων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν τὸν θεῖον Ἰωάννην τὸν καλούμενον Ἐρημίτην. Ἀπὸ διάφορα μέρη οἱ ὅσοι αὐτοὶ πατέρες συνεκεντρώθησαν, κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν παράδοσιν, εἰς τὴν Ἀττάλειαν καὶ ἐκεῖ παρακαλοῦσαν τὸν Θεὸν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τόπον ἀρμόδιον μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου. Ὁ Θεὸς βλέπων τὸν πόθον των ὅπως ἡσυχάσουν ἐπρόσταξεν αὐτοὺς ν' ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν Ἀττάλειαν καὶ νὰ κατευθυνθοῦν εἰς τὴν Κρήτην. Ὅταν ὅμως μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸ πλοῖον τοῦ ὁποίου ἐπέβησαν ἐπλησίασεν εἰς τὴν Κρήτην, ἐνάντιος

σφοδρὸς ἄνεμος ἐμπόδισε τὸ πλοῖον νὰ προσορμισθῆ, ἐκινδύνευσε μάλιστα νὰ συντριβῆ. Τότε ἐπλευσαν πρὸς τὴν ἀντίπεραν νῆσον Γαῦδον καὶ ἀφοῦ ἔμειναν εἰς αὐτὴν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρες μέρες ἤλθον εἰς τὴν μεγαλόνησον. Ἄλλ' ὁ Θεός, κατὰ τὴν παράδοσιν, θέλων νὰ δοξάσῃ τὸν ὄσιον Ἰωάννην καὶ νὰ φανερώσῃ εἰς τοὺς Κρήτας τὴν ἀρετὴν του τὸν ἐκάλυψε ἐκεῖ ὅπου ἐκοιμᾶτο καὶ δὲν τὸν εἶδαν οἱ ἄλλοι ἀδελφοί του κατὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἀπὸ τὴν Γαῦδον. Ἀφοῦ ἀπεβιβάσθησαν εἰς τὴν Κρήτην ἀνεζήτησαν τὸν Ἰωάννην. Βέβαιοι δὲ ὅτι οὗτος ἔμεινεν εἰς τὴν Γαῦδον ἐστάθησαν καὶ μετὰ μεγάλης πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν ἐφώναζαν ἀπὸ τὴν Κρήτην πρὸς τὴν Γαῦδον ἀπέχουσαν περὶ τὰ σαράντα μίλια· «Ἀδελφε Ἰωάννη, ἔλθε πρὸς ἡμᾶς ἀφόβως καὶ μὴ δειλιάσῃς». Ὁ Ἰωάννης ἀκούσας τὴν φωνὴν τῶν συνοδῶν των κατέβηκε εἰς τὴν παραλίαν προσευχήθηκε, ἐφράγισε τὴν θάλασσα μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἄπλωσε κατόπιν τὸ ράσο του ἐπάνω εἰς τὰ νερά, ἀνέβηκε εἰς αὐτὸ ὡς εἰς πλοῖον καὶ προσευχόμενος αὐτὸς μὲν εἰς τὴν θάλασσαν ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ του προσηύχοντο ἀπὸ ξηρᾶς ἤρχισε νὰ πλέη καὶ μετὰ τρίωρον πλοῦν ἐφθασε στὴν Κρήτη. Μετὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ὀσίου Ἰωάννη εἰς τὴν μεγαλόνησο, οἱ ἅγιοι ἀδελφοὶ του ἀνέβηκαν εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνὰ πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς Κρήτης γιὰ νὰ βροῦν πρὸς κατοικίαν σπήλαια. Ὁ Ὀσιος Ἰωάννης ἀπομακρυνθεὶς τῶν ἄλλων μετέβη εἰς ἄλλον τόπον τῆς Κρήτης διὰ νὰ ἀσκητεύσῃ. Ἀπὸ τὴν σκληραγωγίαν ὅμως εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεβλήθη περιῆλθε εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ὀρθοποδῆ ἀλλὰ ἐβάδιζε σκυφτὸς ὡς ζῶον τετράποδον.

*
* *

Ἦταν ἡ ἕκτη Ὀκτωβρίου ὅταν ἐβγῆκε ὁ ἅγιος διὰ νὰ βρῆ τὴν συνειθισμένην του τροφή. Ἐκεῖ ὅμως πού ἐβάδιζε ὡς τετράποδον σκυμμένος, τὸν εἶδε ἀπὸ μακρὰ κάποιος νεαρὸς βοσκός, ὁ ὁποῖος ἐκλαβὼν αὐτὸν ὡς ζῶον ἔρριψε τὸ τόξο του καὶ τὸν ἐτόξευσε καίρια στὴν καρδιά του. Ὁ ὄσιος πεπεισμένος ὅτι τὸν ἐκτύπησε βέλος θανατηφόρο προσευχήθηκε, παρακαλῶν τὸν Θεὸ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σπήλαιον. Ἡ δέησις τοῦ ὀσίου εἰσακούσθηκε ὁ δὲ βοσκὸς πού τὸν ἐπλήγωσε βέβαιος πάντοτε ὅτι ἐπλήξε ζῶον, βλέπων σταγόνας αἵματος καὶ ἀκολουθῶν αὐτὰς ἤλθε εἰς τὸ σπήλαιον καὶ ἐφθασε τὸν ἅγιο ζωντανὸ ἀκόμη μὲ τὰ χέρια δεμένα σταυροειδῶς καὶ μὲ τὸ βέλος στὴν καρδιά του. Πρὸ τοῦ θεάματος αὐτοῦ ὁ νεαρὸς βοσκὸς ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ἀσπαζόμενος τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος ζητοῦσε ἀπὸ τὸν ὄσιο νὰ συγχωρήσῃ τὸ σφάλμα του. Ὁ ἅγιος μὲ ταπεινὴ καὶ ἤρεμῃ φωνῇ ἐσυγχώρησε τὸν ἀθέλητο φονέα του. Ὅταν ὅμως ἠθέλησε ὁ νέος βοσκὸς ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ

τὸ σπήλαιον δὲν κατώρθωσε νὰ κάμῃ βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν θείαν εὐωδιὰ πού ἤσθάνετο καὶ ἀπὸ τὴν γλυκύτατη ψαλμωδιὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων πού ἤκουσε ἄνωθεν, πλησίον τοῦ ἁγίου λειψάνου. Μετὰ πολλὴν ὅμως ὥραν θεῖα ἐπινεύσει ἐξῆλθεν τοῦ σπηλαίου διὰ νὰ κηρύξῃ τὸν ἅγιον καὶ τὸ σφᾶγμα του. Σὲ ὀλίγες ἡμέρες τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου ἔγινε ἀκουστὸ σὲ ὅλη τὴν Κρήτη καὶ προσήρχετο πλῆθος προσκυνητῶν πρὸς προσκύνησιν καὶ ἴασιν τῶν παθόντων. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν—τὴν ἕκτην Ὀκτωβρίου—πού ὁ βοσκὸς ἐφόνευσε τὸν Ἰωάννη οἱ λοιποὶ ἐνενήκοντα ὀκτὼ συνασκητές του πού εὐρίσκοντο εἰς τὰ σπήλαια ἀνεπαύθησαν καὶ αὐτοὶ κατόπιν δεήσεώς των πρὸς τὸν Κύριον.

* * *

Καὶ ξαναγυρίζουμε εἰς τὴν θρησκευτικὴν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ τὴν δημιουργουμένην ἀπὸ γεγονότα καὶ παραδόσεις χριστιανικῆς. Ἡ Ἱεράπετρα—Ἱεράπυτνα παλαιότερα— συγκινεῖται καὶ ὑπερηφανεύεται συγχρόνως μὲ τὴν παράδοσιν, ὅτι ἀπεβιβάσθη ἐκεῖ κάποτε ὁ ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἀπὸ τὴν πέτραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπάτησε κατὰ τὴν ἀποβίβασί του δόθηκε τὸ ὄνομα εἰς τὴν γραφικὴν πόλιν πού ἀπλώνεται ἐπάνω εἰς τὸ Λιβικὸ πέλαγος. Ἀλλὰ καὶ σειρά ἄλλων παραδόσεων, ἀφηγήσεων καὶ ἐκδηλώσεων ἐμφανίζουν σήμερον τὸν Κρητικὸν λαὸν ὑπερήφανον διὰ τὴν ἀρχαιολογικὴν Μινωϊκὴν ἱστορίαν του, ἀλλὰ ἐμφοροῦμενον μὲ χριστιανικῆς ἀρχές.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἑβδομος κατὰ σειράν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Γ') ὅστις καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις πρὸς δωρεάν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΕΝΤΖΟΣ

‘Ο ιερεύς, πού δόξασε τὸν Θεό

“Όταν τοὺς χάνης, τότε περισσότερο τοὺς νοσταλγεῖς. Καὶ μέσα στὴν νοσταλγία σου, μέσα στὴν ἀναπόλησι τῆς ζωῆς τους, ἀνακαλύπτεις τὸν πλοῦτο τῶν χαρισμάτων τους. Διαπιστώνεις, ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, πού πέρασαν βιαστικά ἀπὸ τὴν γῆ μας, πλούτισαν μὲ τὴν παρουσία τους τὴν ἱστορία. Εἶχαν κάποια ἀσωτερικὴ δύναμι καὶ κάποιο μυστικό, πού τοὺς ἔκανε νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ μᾶς τοὺς κοινούς θνητούς. Καὶ ἡ φυσιολογία τους καὶ ἡ δρᾶσι τους στάθηκαν μιὰ εὐλογία γιὰ τὸ περιβάλλον τους καὶ γιὰ τὴν γενεὰ τους.

Μέσα στὴν νοσταλγία γιὰ τὸν σεμνὸ λειτουργό του Θεοῦ, τὸν Ἀρχιμανδρίτη Ἰάκωβο Κέντζο, πού στὰ 39 του μόλις χρόνια ἄφησε τὸν στίβο τῶν μικροτήτων καὶ τῶν στεναγμῶν, γιὰ νὰ πορευθῆ στὸν ἀγαπημένο του Κύριο, φέρνουμε στὴν σκέψι μας ὅλα τὰ χαρίσματά του καὶ ἀνακαλύπτουμε σ’ ὅλη της τὴν ὁμορφιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ ἱερατικὴ προσωπικότητά του.

Γεννήθηκε στὴν Μήθυμα τῆς Λέσβου ὁ χαριτωμένος αὐτὸς ἱερεύς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ οἰκογένεια ναυτικὴ. Τὸ βαπτιστικὸ του ὄνομα ἦταν Βασίλειος. ‘Ο πατέρας του ταξείδευε ἀδιάκοπα στὶς ἀνοιχτὲς θάλασσες καὶ στοὺς ὠκεανούς. Κι’ αὐτὸς ἔμενε μὲ τὴν πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη μητέρα, ἀτενίζοντας τὸν πόντο, πού κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά του τὸν ἀγαπημένο πατέρα καὶ στέλλοντας στὸν ἅγιο Θεὸ ἱκεσίες γιὰ τὴν προστασία του καὶ τὸν γυρισμό του.

‘Η περιπέτεια τῆς θάλασσας δὲν τὸν τράβηξε. Οἱ διηγῆσεις τοῦ πατέρα του, ὅταν ἐρχόταν γιὰ λίγο στὸ νησί τους, δὲν συνεχί-νησαν τὴν ἀπαλὴ ψυχὴ του. Αὐτὸς, ἀπὸ τὰ παιδικὰ του ἀκόμα χρό-νια κάποιο ἄλλο ὄνειρο ἔκανε. Λαχταροῦσε νὰ φέρῃ τὰ βήματά του στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων καὶ νὰ ἀπλώσῃ τὰ χέρια του γιὰ νὰ κρατή-ση τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. ‘Η ἱερωσύνη ἔκανε τὴν νεανικὴ καρδιά του νὰ χτυπάῃ καὶ τὸν χτύπο της αὐτὸν τὸν προσ-έφερε σὰν τὴν ἀγνότερη θυσία στὸν σαρκωμένο Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

“Όταν τέλειωσε τὸ Γυμνάσιο κατατάγηκε στὸ Ναυτικὸ. Σε-μνός, σοβαρός, δοσμένος στὸ καθῆκόν του, ἔγινε γρήγορα ἀγα-πητὸς μέσα στὸ νέο περιβάλλον του. Ἀσκοῦσε μὲ συναίσθησι εὐ-θύνης τὸ ἔργον πού τοῦ εἶχε ἀνατεθῆ καὶ ταυτόχρονα προσπαθοῦσε νὰ διακονῆ μὲ τὸ χάρισμα τῆς ψαλτικῆς, πού εἶχε, στὴν Λατρεία καὶ στὴν προσφορὰ τῆς ἀναμιμάκτου θυσίας. Κοντὰ στὸν ἱερέα τῆς

ναυτικῆς βάσεώς του εὑρίσκει πάντα ἓνα ξεκούρασμα καὶ ἔνοιωθε τοὺς πόθους του νὰ ἀναζωπυρώνωνται.

Μετὰ τὴν θητεία του στὸ Ναυτικό, ἄρχισε νὰ φοιτᾷ στὴν Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή. Ἡ ἐγγραφή του στὴν Ριζάρειο ἦταν τὸ μεγάλο, ἀποφασιστικὸ βῆμα. Ἦταν μιὰ δυνατὴ πρόγευσι τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἄρρητης εὐτυχίας, πού νοιώθει ὁ ἱερεὺς καθὼς στέκεται μπροστὰ στὸ Ἅγιο Θυσιαστήριο. Διάβαζε καὶ ἔψαλλε. Τὸ διάβασμά του ἦταν ἓνας ὕμνος στὸν Θεὸ καὶ ἡ ψαλμωδία του μιὰ μελέτη τῶν θαυμασίων καὶ τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του δὲν βγῆκε ἄλλο τραγοῦδι ἀπὸ τὰ χεῖλη του, παρὰ μόνο οἱ ψαλμωδίες τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τις ὁποῖες ὕμνουσε τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Ἐνῶ φοιτοῦσε στὸ δευτέρου ἔτος τῆς Ριζαρείου, στίς 7 Ἰανουαρίου τοῦ 1955 ἐκάρη μοναχὸς στὴν Ἱ. Μονὴ Λειμῶνος καὶ πῆρε τὸ ὄνομα Ἰάκωβος. Καὶ τὴν ἐπομένη μέρα χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν τότε τοποτηρητὴ τοῦ θρόνου τῆς Μηθύμνης, ἀείμνηστο Μητροπολίτη Μυτιλήνης Ἰάκωβο διάκονος. Ἐμπαινε πιά στὴ διακονία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του, γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ μ' ὅλο τὸν ζῆλο κι' ὅλη τὴν φλόγα τῆς νεανικῆς του καρδιάς.

Οἱ σκέψεις του, ἀπὸ τὴν πρώτη αὐτῆ ἡμέρα ἦταν ὄριμες. Τὴν ἱερωσύνη τὴν ἔβλεπε σὰν προσφορά καὶ σὰν θυσία στὸν Κύριο καὶ στὸν λαό του. Αἰσθανόταν, ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως τὸ εἶπε κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης, ὅτι «ὁ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ εἶναι ὁ προστάτης τῶν ἀδικουμένων, ὁ ἀντιλήπτορ τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν. Αὐτὸς ὁ ἀπομάσσων τὰ δάκρυα τῶν κλαιόντων, ὁ παραμυθούμενος τοὺς ἐγκαταλειμμένους. Αὐτὸς καὶ εἰς τὴν καλύβην πρέπει νὰ εἰσέρχεται τοῦ πτωχοῦ καὶ παρὰ τὴν κλίνην νὰ ἀθήται τοῦ ἀσθενοῦς».

Φαίνεται πὼς ποτέ του δὲν λησμόνησε αὐτό του τὸ ὄραμα. Σ' ὅλη του τὴν ἱερατικὴ ζωὴ ἡ εἰκόνα ἐνὸς λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ, πού σκύβει σὰν πατέρας νὰ παρασταθῇ στὰ πονεμένα παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ δικὰ του παιδιὰ, τὸν ἐνέπνεε καὶ τὸν ἐσπρωχνε σὲ μιὰ ἀσταμάτητη δραστηριότητα.

Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1955 χειροτονήθηκε στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Μυτιλήνης πρεσβύτερος. Ἀμέσως ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Πεντελεήμονος Μηθύμνης καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου τῆς περοχῆς. Ἦταν μόλις 27 ἐτῶν. Ἐνα νέο παλληκάρι πού δὲν μπορούσε νὰ σκεφθῇ ψυχρά, νὰ παραδοθῇ στὴν ρουτίνα, στὴν ὁποία μὲ εὐκολία παραδίδονται οἱ κουρασμένοι τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ἔνοιωθε μιὰ ἀκατανίκητη ὁρμὴ γιὰ δουλειά, γιὰ προσφορά στὴν Ἐκκλησία.

Ἐνα ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ ἔργου ἦταν νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν οἶκο σκηνώματος δόξης Κυρίου. Μέσα σὲ λίγο διάστημα ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος παίρνει μιὰ ἐντελῶς καινούργια ὄψι. Μὲ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴν φροντίδα, μὲ τὸν μόχθο τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποβάλλει τὰ στίγματα τῆς φθορᾶς τοῦ χρόνου καὶ ντύνεται τὴν ὁμορφιά, τὴν καθαριότητα, τὴν τάξιν, ποὺ εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ. Σπάνια βρῖσκει κανεὶς μιὰ τέτοια τάξιν σὲ Ναό, σὰν αὐτή, ποὺ συναντοῦσε, μόλις δρασκέλιζε τὸ κατώφλι τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος Μηθύμνης καὶ ποὺ ἦταν καρπὸς τῆς ἀφωσιώσεως τοῦ π. Ἰακώβου. Ἡ καθαρὴ καρδιὰ τοῦ λευτέρου ἦταν ἀπλωμένη στὸ πέτρινο οἰκοδόμημα καὶ τραβοῦσε τὸν ἐπισκέπτην.

Παράλληλα ἀρχίζει καὶ τὸ ἔργο τῆς πνευματικῆς σπορᾶς στὶς καρδιὰς τῶν ἐνοριτῶν του.

«Ὁ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας, εἶχε πῆ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς χειροτονίας του εἰς πρεσβύτερον, κυρίαν πρόθεσιν ἔχει νὰ σπεύρῃ τὸν σπόρον τοῦ Θεοῦ λόγου, νὰ καθαιρέσῃ τὴν πλάνην, νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἀπιστίαν, νὰ ἀποκαλύψῃ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποσπάσῃ ψυχὰς ἀπὸ τὸν διάβολον καὶ νὰ τὰς προσαγάγῃ εἰς τὸν Θεόν».

Πιστὸς στὴν ὑπόσχεσίν του ἀρχίζει νὰ κηρύττῃ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στὸ Ναὸ του κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν. Τὰ κηρύγματά του, ἀπλᾶ, σύντομα, γεμᾶτα νοήματα, ἀποτελοῦσαν τονωτικὴ πνευματικὴ τροφή γιὰ τοὺς ἐνοριῖτες του. Τοὺς ἔτρεφε καὶ τοὺς ζωογονοῦσε ἀπὸ τὴν πνευματικὴν παρουσίαν τῆς καρδιᾶς του.

Ἀδυναμία του τὰ βιβλία. Συνεχῶς ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ καινούργια βιβλία καὶ καθόταν ὥρες πολλὰς σκυμμένος στὰ ὠραῖα αὐτὰ μεταλλεῖα τῆς σκέψεως καὶ τοῦ στοχασμοῦ. Ἔτσι ἐπλούτιζε τὸν ἑαυτό του καὶ γινόταν καὶ πῶς ἱκανὸς στὸ νὰ πλουτίζῃ μὲ τίς ἱερὰς του γνώσεις καὶ μὲ τίς πνευματικὰς του ἐμπειρίας τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἀγάπην του πρὸς τὰ ἱερὰ βιβλία προσπαθοῦσε νὰ τὴν μεταδώσῃ καὶ στοὺς γύρω του. Ἦθελε νὰ μάθουν οἱ ἄνθρωποι νὰ διαβάζουν καὶ πρὸ παντὸς νὰ διαβάζουν τὰ βιβλία, ποὺ θὰ τοὺς χειραγωγοῦσαν πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τὸν Σταυρὸ τοῦ Κυρίου μας.

Συγχρόνως ἀρχίζει καὶ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Καλεῖ σ' αὐτὰ ὅλους τοὺς μικροὺς μαθητὰς τῆς κωμοπόλεως. Καὶ μὲ πίστιν, μὲ λεπτότητα, μὲ ἐπιμονὴν προσπαθεῖ νὰ τοὺς κατηχήσῃ. Νὰ τοὺς μάθῃ ἀπὸ αὐτὰ τὰ παιδικὰ καὶ νεανικά τους χρόνια νὰ ἀγαποῦν τὸν Κύριον καὶ νὰ πορεύωνται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά του.

Τὸ ἔργο τῆς Κατηχήσεως τὸ συνέχισε μέχρι τὸν περασμένο

Μάϊο, λίγο πριν πορευθῆ στήν ἀγκαλιά τοῦ πρώτου ἱερέως καί διδασκάλου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πόσο ἀγάπησε αὐτά τὰ παιδιά! Ἄλλά κι' ἐκεῖνα πόσο τὸν ἀγάπησαν! Τὸ ἔδειξαν ἰδιαίτερος τὴν ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία τὸν συνώδευσαν στήν τελευταία του κατοικία. Μὲ τὴν παρουσία, μὲ τὸν πόνο, μὲ τὰ ἀσταμάτητα δάκρυα, ἔδειχναν ὅτι τὸν εἶχαν αἰσθανθῆ σὰν πραγματικὸν πατέρα.

Αὐτὴν τὴν ἀγάπη του πρὸς τὰ παιδιά προσπαθοῦσε συνεχῶς ὁ π. Ἰάκωβος νὰ τὴν ἐμπνεύσῃ καὶ στοὺς ἄλλους. «Λοιπὸν, ἐνδυσθῆτε τὴν πανοπλίαν τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς φροντίδος πρὸς τὸ Κατηχητικόν, διὰ νὰ ἰδῆτε τὰ παιδιά σας ὅπως τὰ ἐπιθυμεῖτε», καθὼς ἀναφέραμε καὶ προηγουμένως, «μυρίπνοα ἄνθη τῆς κοινωνίας». Μὲ αὐτά τὰ λόγια ἔκλεισε τὴν ὁμιλία του πρὸς τοὺς γονεῖς, κατὰ τὴν τελευταία γιορτῆ, πού ὠργάνωσε στήν λῆξι τῶν μαθημάτων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα γιὰ τοὺς μικροὺς ἴδρυσε καὶ γιὰ τὰ μεγαλύτερα παιδιά καὶ γιὰ τὰ ἐργαζόμενα. Σ' ὅλα προσφερόταν τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ ἡ ἀγάπη του καὶ ὅλα ἤθελε νὰ τὰ δῇ ζωντανὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης φρόντισε νὰ ὀργανώσῃ «Ἐνοριακὸν Κύκλον δράσεως», στὸν ὁποῖο συμμετεῖχαν εὐσεβεῖς κυρίες τῆς Μηθύμνης, καὶ ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε μιὰ πλούσια δράσι.

Γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ φάρμακα τῶν ἀρρώστων, ἔβαλε στήν εἴσοδο τοῦ Ναοῦ ἓνα κουτί, στὸ ὁποῖο οἱ πιστοὶ ἔρριχναν τὸν ὄβολό τους.

Ὅσα δὲν μποροῦσε νὰ τὰ ἀγοράσῃ μὲ τὴν συνδρομὴ τῶν ἐνοριτῶν του, τὰ ἀγόραζε μὲ τὸ δικό του ὑστέρημα. Κανένας ἀρρώστος, φτωχός, γέροντας δὲν ἔφευγε χωρὶς βοήθεια. Ὅποιος ἔτρεχε στὸν π. Ἰάκωβο, γιὰ νὰ ζητήσῃ λίγη ἀγάπη καὶ λίγη συμπαραστάσι ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν του καρδιά, πάντα θὰ τὴν ἐπαιρνε.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΤΡΑΜΠΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἐνόπλων Δυνάμεων

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

103. "Όταν απαγγέλλεται τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ὑπὸ τοῦ χοροῦ πρέπει καὶ ὁ λειτουργὸς νὰ τὸ λέγῃ μυστικῶς; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἡ. Κοντοῦ).

Καθ' ὅλα τὰ χειρόγραφα τῆς θείας λειτουργίας τὸ σύμβολο τῆς πίστεως ἐλέγετο ἀπὸ τὸν λαὸν, ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ἔσειε τὸν ἀέρα ἐπάνω ἀπὸ τὰ δῶρα. Μαζὶ μὲ τὸν λαὸν φαίνεται ὅτι καὶ ὁ ἱερεὺς ἀπήγγελλε τὸ σύμβολο κατὰ συγχρονισμόν. Ἔτσι τοῦλάχιστον μαρτυροῦν ὠρισμένα μεταγενέστερα χειρόγραφα, σημειώνοντας ρητῶς ὅτι ὁ ἱερεὺς λέγει («καὶ αὐτὸς τὸ ἅγιον σύμβολον ἕως τέλους»), αὐτὸ δὲ διέσωσε καὶ ἡ σημερινὴ πράξις.

Στὸ σημεῖο ὅμως αὐτὸ ἡ τάξις τῆς θείας λειτουργίας, ὅπως παρουσιάζεται σήμερα, ἔχει ὑποστῆ μιὰ σοβαρὴ φθορά, πού ὀφείλεται στὴν μυστικὴ ἀνάγνωσι τοῦ προλόγου τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς, δηλαδὴ τοῦ «Ἄξιον καὶ δίκαιον σὲ ὑμνεῖν...» τῆς λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ «Ὁ ὦν, Δέσποτα, Κύριε Θεέ...» τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἐπειδὴ ἐπεκράτησε νὰ λέγεται ἡ εὐχὴ μυστικῶς καὶ ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον ψάλλεται τὸ «Ἄξιον καὶ δίκαιον» δὲν ἐπαρκεῖ γιὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἀνάγνωσί της, ἐνῶ ὁ χορὸς ἀπαγγέλλει μὲ βραδύτερο χρόνο τὸ σύμβολο, ὁ ἱερεὺς τὸ λέγει ἐπιτροχάδην, γιὰ νὰ τοῦ δοθῇ καιρὸς νὰ διαβάσῃ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς σχετικῆς εὐχῆς (συνήθως μέχρι τῶν «τῶν εἰς ἡμᾶς γεγεννημένων» τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ «ὅτι τὰ σύμπαντα δούλα σὰ» τῆς λειτουργίας τοῦ Βασιλείου) κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα πού ὑπολείπεται. Ἄλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ ἡ ἐπιτροχάδην ἀπαγγελία τοῦ συμβόλου ἀπὸ τὸν ἱερέα δὲν εἶναι ἡ ἀρμόζουσα καὶ διασπᾶται ἡ ἐνότης ἱερέως καὶ λαοῦ καὶ τὸ πρῶτον μέρος τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς λέγεται σὲ μὴ προσήκουσα θέσι καὶ ἡ συνέχεια τῆς ὅλης εὐχῆς καταστρέφεται. Ὅτι ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦν μιὰ ἀληθινὴ σύγχυσι καὶ μιὰ ἀπαράδεκτο διαταραχὴ στὴν ἀρμονικὴ τέλεσι τοῦ μυστηρίου εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ φανερό. Κανονικὰ πρέπει ὅλοι μαζὶ, κληρὸς καὶ λαός, «ἐν ἐνὶ στόματι» νὰ ὁμολογοῦν τὴν πίστι των ἀπαγγέλλοντες ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἅγιον σύμβολο καὶ μετὰ τὸ «Ἄξιον καὶ δίκαιον» νὰ ἀρχίζῃ ἡ ἀπαγγελία τῆς εὐχῆς τῆς ἀγίας ἀναφορᾶς, στὴν κανονικὴ τῆς δηλαδὴ θέσι. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐγίνετο καὶ στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία καὶ ἀρκετοὶ ἱερεῖς τείνουν καὶ σήμερα νὰ ἐπιστρέψουν στὴν ὀρθὴ αὐτῇ πράξι.

104. Πρὸ τῆς καθαγιασέως τῶν τιμίων δώρων («καὶ ποιήσον...») μερικοὶ ἱερεῖς κάμνουν τρεῖς μετανοίας, ἄλλοι ὄχι. Ποῖον εἶναι τὸ ὀρθότερον; (Ἐρώτησις Αἰδεσμ. Γ. Τσίγκου).

Ἡ τριπλῆ προσκύνησις πρὸ τοῦ καθαγιασμοῦ τῶν τιμίων δώρων μαρτυρεῖται ὄχι μόνον ἀπὸ πολλὰ μεταγενέστερα χειρόγραφα («καὶ προσκυνοῦν ἀμφοτέροι—ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος—τρὶς ἔμπροσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης» Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν 752, 765, 766, 767, 770, 773, 776, τοῦ ΙΣ'—ΙΗ' αἰῶνος) καὶ ἀπὸ ὅσας ἐντύπους ἐκδόσεις τῶν λειτουργιῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀρχαιότερους κώδικας, ὅπως τὸ εἰλητάριο τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν ὑπ' ἀριθμ. 6 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος («καὶ ποιεῖ μετανοίας γ'») καὶ ἀπὸ τὴν Διάταξι τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου («καὶ προσκυνοῦσιν ἀμφοτέροι γ' πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης εὐχόμενοι καθ' ἑαυτοὺς» κώδιξ Παντελεήμονος 6277-770 τοῦ ΙΔ' αἰῶνος). Τὸ περιεχόμενον τῆς «καθ' ἑαυτοὺς» προσευχῆς τῶν λειτουργιῶν, ποὺ συνώδευε τὴν τριπλῆ προσκύνησι, καθορίζεται ἀπὸ τὰ ἴδια ἢ ἄλλα πολλὰ μεταγενέστερα χειρόγραφα ἢ ἐντυπα Λειτουργικὰ εἰς τὸ («Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ») ἢ εἰς τὸ τροπάριον «Κύριε, ὁ τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα...» τρεῖς μὲς τοὺς δύο στίχους τοῦ «Καρδίαν καθαρὰν...» καὶ «Μὴ ἀπορρίψης με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου...», ἢ σπανιότερα εἰς τὸ («Ὅτε καταβάς...»), ἢ καὶ σὲ ὅλα μαζί. Τὰ τροπάρια, σχετικὰ μὲς τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποὺ ἀμέσως θὰ ἐγένετο, δὲν ἐπεκράτησαν παντοῦ καὶ ὑπάρχει ἡ τάσις νὰ παραλείπωνται, γιὰτὶ πράγματι διακόπτουν τὴν συνέχεια τοῦ ὅλου μυστηρίου στὸ πῶς καίριο σημεῖόν του. Ἡ τριπλῆ ὅμως προσκύνησι, ποὺ εἶναι καὶ παλαιότερα, μὲς τὴν σύντομο δέησι ποὺ τὴν συνοδεύει («Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ»), καὶ ποὺ λέγεται καὶ σήμερα ἀπὸ τὸν ἱερέα «καθ' ἑαυτόν», ἀποτελεῖ ἓνα στοιχεῖον παρέμβλητο μὲν καὶ μεταγενέστερο, ποὺ τὸ ἐγέννησε ὅμως μιὰ ἐσωτέρα ἀνάγκη τῶν λειτουργιῶν. Γιὰτὶ δὲν ἔχει τὸν χαρακτῆρα τῆς προσκυνήσεως τῶν δώρων, ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη καθαγιασθῆ, ἀλλὰ ἀποτελεῖ μιὰ πρᾶξι συντριβῆς τοῦ ἱερέως, ποὺ πρὸ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος γιὰ τὸν καθαγιασμό των, αἰσθάνεται ὅλη τὴν ἁμαρτωλότητά του καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμία του καὶ δέεται νὰ φανῆ ἴλεως ὁ Θεὸς καὶ νὰ τὸν συγχωρήσῃ γιὰ τὸ ὑπεράνθρωπο τόλμημά του. Γίνεται δὲ αὐτῇ ἡ προσκύνησι καὶ ἡ δέησι τρεῖς φορές κατ' ἐπίδραση τοῦ ἱεροῦ ἀριθμοῦ τρία, τῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος, ὅπως καὶ ἐξ ἀφορμῆς ἄλλης ἐρωτήσεως γράψαμε.

105. Ἐὰν κάποιος ἱερεὺς δὲν λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν λειτουργίαν, ἐπιθυμῆ ὁμῶς νὰ κοινωνήσῃ, πῶς θὰ κοινωνήσῃ; Θὰ πάρῃ μέρος του τὴν θείαν μετάληψιν, ὡς ἐὰν λειτουργοῦσε, ἢ θὰ τὸν κοινωνήσῃ ὁ ἱεροργῶν ἱερεὺς, ὅπως κοινωνεῖ καὶ τὸν διάκονο; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Β. Σημαντηράκη).

Οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι διετήρησαν τὸν ἀρχαῖο τρόπο τῆς θείας κοινωνίας, ὁ ὁποῖος ἴσχυε στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία καὶ γιὰ τοὺς πιστοὺς. Δηλαδή μεταλαμβάνουν πρῶτα τοῦ τιμίου Σώματος καὶ κατόπιν τοῦ τιμίου Αἵματος ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου. Καὶ ἂν μὲν λειτουργοῦν εἶναι γνωστὸς ὁ τρόπος τῆς προσελεύσεως στὴν θεία κοινωνία. Ἄν πάλι δὲν λειτουργοῦν διατηροῦν ἐκ παραδόσεως τὸ ἴδιο προνόμιο. Δηλαδή κατὰ τὴν ὥρα τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος τὰ διακριτικὰ τοῦ βαθμοῦ των, ἀντιστοίχως δηλαδή τὸ ἐπιτραχήλιο ἢ τὸ ὄραριο, συμμετέχουν στὶς προπαρασκευαστικὰς εὐχὰς τοῦ λειτουργοῦ καὶ κοινωνοῦν, οἰονδήποτε ὀφείκιο καὶ ἂν ἔχουν, ἀμέσως μετὰ τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα πρὶν ἀκόμη γίνῃ ἡ συστολή τῶν ἁγίων στὸ ἅγιο ποτήριον, μόνοι πλὴν τοῦ διακόνου, στὸν ὁποῖο μεταδίδει κατὰ τὸν συνήθη τρόπον τὴν θεία κοινωνία ὁ ἱερεὺς. Συμμετέχουν ἀκολούθως στὴν εὐχαριστία καὶ ἀποβάλλουν τὰ διακριτικὰ τοῦ βαθμοῦ των ἅμφια.

Μὲ τὴν λαβίδα μεταδίδεται σ' αὐτοὺς ἡ θεία κοινωνία μόνο σὲ περίπτωσι ἀσθενείας, ἢ ὁποία ἐμποδίζει τὴν κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπο κοινωνία, ἢ καὶ ἂν πάλι λόγῳ ἀσθενείας ἢ βαθυτάτου γήρατος παρίστανται μὲν στὴν θεία λειτουργία, ἀλλὰ ἀδυνατοῦν νὰ κοινωνήσουν μόνοι ἢ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προκαλέσουν κάποια ζημία. Καὶ στὴν περίπτωσι δηλαδή αὐτὴ ἐφαρμόζεται καὶ πάλι ἡ πράξις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας προκειμένου περὶ τῶν ἀσθενῶν, στοὺς ὁποίους μετεδίδοτο ἡ θεία κοινωνία διὰ τῆς λαβίδος, καὶ ἡ ὁποία τελικὰ ἐπεκράτησε γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς.

Φ.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν α' Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

Η ΧΑΡΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι ἡ κατ' ἑξοχὴν θρησκεία τῆς χαρᾶς. Ἡ ἀγνή, βαθεῖα καὶ ἀπόλυτος χαρά, τὴν ὁποίαν δὲν δύνανται νὰ θίξουν αἱ ἀντιξοότητες τοῦ βίου καὶ οὐδεμία δύναμις εἰς τὸν κόσμον νὰ ἀφαιρέσῃ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον, εἶναι μοναδικὴ ὑπόσχεσις καὶ δωρεὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς εἰς Αὐτὸν πιστεύοντας καὶ βαδίζοντας ἐπὶ τῶν ζωηφόρων ἰχνῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Πρόκειται περὶ τῆς χαρᾶς, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος λέγει ἰδικήν του («ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ», Ἰωάν. ιε', 11), καὶ εἶναι πράγματι ἡ μόνη πηγὴ τῆς Αὐτός. Εἰς τί συνίσταται ἡ χαρὰ αὕτη; Εἰς τὴν ἀγάπην, ἡ ὁποία συνδέει μετὰ τῶν τὰ πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος (βλ. τὰ προηγούμενα τοῦ ἀνωτέρω χωρίου). Πιστεύοντες εἰς Χριστόν, εἰσερχόμεθα καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἀγάπην ταύτην, καθιστάμεθα ἄρα κοινῶν τῆς ὑπερφυσικῆς χαρᾶς, ἡ ὁποία πηγάζει ἐκ τῆς κοινωνίας ταύτης.

Ἡ χαρὰ τοῦ πιστοῦ εἶναι ἡ διαρκὴς ἐκείνη ψυχικὴ ἔκστασις καὶ ἀγαλλίασις, τῆς ὁποίας ὡραῖον πρότυπον προβάλλει ἡ Καινὴ Διαθήκη τὸν Τίμιον Πρόδρομον, τὸν «φίλον τοῦ Νυμφίου, τὸν ἐστηκότα καὶ ἀκούοντα αὐτοῦ» καὶ «χαρᾶ χαίροντα διὰ τὴν φωνὴν τοῦ Νυμφίου» (Ἰωάν. γ', 29). Εἶναι, λοιπόν, εἰς τὴν οὐσίαν καὶ εἰς τὴν ἐκδήλωσίν της ἡ χριστιανικὴ χαρὰ μία ἔκστασις εὐφροσύνης, ἓν «καμάρωμα» τοῦ Χριστοῦ ἐκ μέρους μας, πλήρες ἀγάπης, ταπεινοφροσύνης καὶ ἀφοσιώσεως.

Καὶ εἰς τὰς δύο διαστάσεις τῆς κορυφαίας ἐντολῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκτείνεται καὶ στηρίζεται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ εὐαγγελικὴ χαρὰ. Εἶναι χαρὰ διὰ τὸν Κύριον καὶ χαρὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὰ δύο ἀντικείμενα τῆς ἡν καλούμεθα νὰ ἔχωμεν ἀγάπης.

Χαρὰ μας εἶναι ὁ Κύριος, χαρὰ μας καὶ ὁ πλησίον. Ὁ Ὄσιος Σεραφεῖμ ὁ ἐν Σαρώφ προσεφώνει πάντα ἄνθρωπον μὲ τὰς λέξεις: «χαρὰ μου».

Καὶ ὅταν μὲν ἔχομεν ἐνώπιόν μας ἓναν ἀναγεγεννημένον ἐν Χριστῷ ἄνθρωπον, εὐνόητον εἶναι ὅτι χαίρομεν χαρὰ ἀνάλογον πρὸς τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα ἐνώπιον τοῦ θείου προτύπου, τοῦ Χριστοῦ. Ἄν δέ, μάλιστα, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς συντελέσει εἰς τὸ νὰ ἀποβῆ ὁ πλησίον μας μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ,

τότε ἡ χαρά μας αὕτη εἶναι ἀπεριόριστος, ἄκρατος. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀποκαλεῖ τὰ πνευματικὰ του τέκνα «χαρὰν καὶ στέφανόν του» (Φιλιπ. δ', 1), ποκορῦφωμα χαρᾶς δι' αὐτόν. Ὁ δὲ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, εἰς τὴν Γ' Ἐπιστολὴν του, γράφει: «Μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαρὰν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα» (στίχ. 4). Εἶναι ἡ ἀνεκκλήητος χαρὰ, ἡ ὁποία γίνεται ἐν οὐρανοῖς ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ τοῦ ἀπολλώτος ἐπὶ τῷ κέρδει μιᾶς ψυχῆς. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Διότι καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ ἀγάπη, ἄρα καὶ ἡ χαρὰ, εἶναι δύο διαστάσεων.

Ἄλλὰ ὅπως ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ἀδιαφόρως πρὸς τὴν πνευματικὴν του κατάστασιν, τὴν παροῦσαν θέσιν του εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς σωτηρίας, οὕτω καὶ πρέπει νὰ εἶναι οὗτος ἀντικείμενον τῆς χαρᾶς μας καὶ ἐμπνευστὴς τῆς εἴτε τελεί ὑπὸ χάριν εἴτε δουλεύει εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἔχον βεβαίως ὑποκειμενικὴν σημασίαν κατ' ἀρχήν, τὸ τοῦ Παύλου «τῇ ἐλπίδι χαίροντες» (Ρωμ. ιβ', 12). Ὁ ἁμαρτωλὸς ἀδελφός μας, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν ἔχη ἐκπέσει, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν τὰ πράγματα δεικνύουν ὅτι τὸν ἔχει ἡ ἀπώλεια καὶ ὄχι ὁ Θεός, δὲν παύει νὰ εἶναι, παρὰ τὴν ἀχρείωσίν του, κτίσμα κατ' εἰκόνα Θεοῦ, μία ἀξία τῆς ὁποίας ὀλόκληρος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἰσοστάσιος. Καὶ δὲν παύει νὰ ὑφίσταται δι' αὐτὸν ἡ ἐλπίς, ὅτι ἡ χάρις θὰ νικήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ὅτι, ὡς ὁ ληστὴς καὶ ἡ πόρνη, οὕτω καὶ αὐτὸς θὰ καταλήξῃ εἰς τὸν Παράδεισον. Δι' αὐτό, εἴτε ὡς προοιμιακὸν αἶσθημα εἴτε ὡς αἶσθημα ἱκανοποιήσεως ἐκ γεγονότος ἤδη τετελεσμένου, ἡ χαρὰ ἐνώπιον τοῦ πλησίον δὲν ἔχει κενὰ καὶ διαλείμματα, δὲν κάμνει διακρίσεις, ἀκολουθοῦσα καὶ ἐδῶ παντοῦ τὴν ἀγάπην, διακρίνουσα τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

Ἱστορικὴ πηγὴ τῆς χριστιανικῆς χαρᾶς εἶναι ὅλον τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἰδίως ὅμως καὶ κατ' ἐξοχὴν τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Αἱ εὐαγγελίστριαι τοῦ γεγονότος τούτου γυναῖκες, ὡς ἀναγινώσκομεν (Ματθ. κη', 8), «μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι» τούτο. «Χαίrete» εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὅταν ἐνεφανίσθη μετὰ τὴν ἔγερσιν ἐκ νεκρῶν ἐνώπιον τῶν Μαθητῶν του. Ἡ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως διαποτίζει τὴν ζωὴν καὶ τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας. «Χαροποιὸν πένθος» δὲ ὀνομάζουσι οἱ Πατέρες ὅ,τι διὰ τὸν πιστὸν ἀποτελεῖ αἰτίαν θλίψεως εἰς τὸν παρόντα κόσμον. «Χαίrete ἐν Κυρίῳ πάντοτε» συνιστᾷ ἡ πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολὴ (δ', 4. Πρβλ. Β' Κορ. στί', 10). Ἐφ' ὅσον ὁ Χριστὸς ἀνέστη, ἐφ' ὅσον ἡ ἐλπίς, τὸ κί-

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

18 ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ

«Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων
ἐγένοντο σημεῖα καὶ τέρατα...»
(Πράξ. ε', 12).

«Σημεῖον» εἶναι τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα τῆς ιδιότητος τῆς δυνάμεως, τῆς θεϊότητος ἑνὸς ἀνθρώπου ποῦ ἔχει δημοσίᾳ δρᾶσι καὶ αὐθεντεῖ ἐπὶ τῶν ἄλλων καθ' οἰονδήποτε τρόπον καὶ γιὰ ὠρισμένο σκοπὸ. Καὶ τέρας εἶναι κάτι ποῦ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς κανόνας μιᾶς συνήθους πορείας στὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς μας, κάτι τὸ ἔκτακτο καὶ θαυμαστό. «Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐξέπληττε τοὺς ὄχλους ἀπὸ τῆς διδασχῆς αὐτοῦ» (Ματθ. 9', 28), ἤθελαν καὶ δὲν ἤθελαν, οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι πρὸ παντός, «ἐλούφαζαν», γιὰ τὰ ὅσα ἐδίδασκεν ὁ Χριστὸς ἦσαν συντριπτικὰ καὶ γιὰ φίλους καὶ γιὰ ἐχθρούς. Αὐτὴ ἡ μυστηριώδης δύναμις τῆς ἐπιβολῆς ἐπάνω στὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν, συνέπεια τῆς θεανδρικῆς φύσεως τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἀληθειῶν, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ ἐπεφταν στ' αὐτιά τῶν ἀνθρώπων (Ματθ. ζ', 46), κρατοῦσε σὲ

νητρον τῆς χαρᾶς, εἶναι βεβαία, κατόπιν τούτου, ἡ χαρὰ τοῦ χριστιανοῦ δὲν ἔχει νὰ πάθῃ τίποτε ἀπὸ οἰανδήποτε πραγματικότητα τοῦ κόσμου τούτου. Εἶναι μία χαρὰ ἀέναντος, ἀδιάλειπτος ἀμετάπτωτος, μὴ ἀναιρουμένη.

Καὶ ἓν χρησιμότατον ἐπίμετρον, πρακτικῆς φύσεως, εἰς ὅσα γενικὰ καὶ θεμελιώδη ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω. Μία ἐντολή, τῆς ὁποίας ἡ πραγματοποίησις ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη μας εἶναι πλήρης καὶ πραγματικῆ: τὸ παύλειον «χαίρειν μετὰ χαιρόντων» (Ρωμ. 12', 15). Τὸ «κλαίειν μετὰ κλαίωντων» (αὐτόθι) εἶναι εὐκόλον καὶ φυσικόν. Τὸ «χαίρειν μετὰ χαιρόντων», τὸ νὰ γινώμεθα κοινωνοὶ τῆς οἰασδήποτε θεαράστου χαρᾶς τοῦ πλησίον μας, τὸ νὰ χαίρωμεν εἰς τὴν ἰδικὴν του χαρὰν ὡσάν νὰ εἶναι ἰδικὴ μας, προσωπικὴ μας χαρὰ, φανερώνει ἀγάπην τελείαν καὶ πραγματικὴν. Ἀξίζει ἰδιαιτέραν προσοχὴν ἡ ἀποστολικὴ αὕτη ὑπόμνησις. Εἶναι ἀπὸ τοὺς ὠραιοτέρους στόχους, ἀπὸ τοὺς πλέον ἀπαραιτήτους, ἐνώπιον πάσης θεοφίλου ψυχῆς εἰς τὸν στίβον τῶν ἀρετῶν.

συστολή και σ' ἀδράνεια τ' ἀρνητικά στοιχεῖα. Παρά ταῦτα ὅμως κάποτε—κάποτε ἔκαναν γνωστή τὴν παρουσία τους με πειρακτικά ἐρωτήματα (Ματθ. 1στ', 1—1θ', 3—κβ', 18 κ.ά.) ὄχι με τὸ σκοπὸ νὰ μάθουν και νὰ ὠφεληθοῦν, ἀλλὰ γιὰ νὰ προκαλέσουν και νὰ ὑποτιμήσουν. Εἶναι ἡ τακτικὴ τῶν μικρανθρώπων ποὺ δὲν μποροῦν νὰ νικήσουν μέσα τους τὴν ὑπεροχὴ λόγῳ τοῦ φθόνου ποὺ τοὺς καίει τὴν καρδιά.

*
* *

Λοιπόν· ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἐδίδασκεν «ὡς ἐξουσίαν ἔχων και οὐχ' ὡς οἱ Γραμματεῖς», (Ματθ. 1η', 20), ἐσκανδαλίζοντο και ρωτοῦσαν ἀπὸ ποῦ ἀντλεῖ τὴν ἐξουσιαστικὴν του δύναμι· «Διδάσκαλε, τοῦ εἶπαν μερικοὶ μιὰ ἡμέρα, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν». Οἱ ἀτελεῖς ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ ἀρκεστοῦν στὰ λόγια και στὸ παράδειγμα ἔστω, ζητοῦν τὸ διακριτικὸ σημάδι ἐκείνου ποὺ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τοὺς ἄλλους πειθαρχία στὸ πρόσταγμα του. Τὸ «σημεῖον» ποὺ ζητοῦσεν ἡ πονηρὰ και διεστραμμένη γενεά, εἶχε δοθῆ με τὴν περιπέτεια τοῦ Ἰωνᾶ (Ματθ. 1β', 38 κ. ἐ.), και ὠφειλαν, ἂν ἦσαν θεοφοβοῦμενοι, πνευματικοὶ και ἀπροκάλυπτοι, νὰ τὸ κρατοῦν στὴ διάνοιά τους και μ' ἓνα εὐλαβικὸ αἰτημὰ τους πρὸς τὸν Ἰησοῦν νὰ πάρουν και τὴν ἐρμηνεία του, και ὄχι νὰ ἐπισύρουν με τὴν πονηριὰ και τὴν ὑποκρισία τους τὴν κατάκρισι. Τὸ παράδειγμα τοῦ Διδασκάλου ἀκτινοβόλο και ἐπιβλητικὸ, ἡ διδασκαλία του ἀμεμπτος και, σὰν τροφή, θραπευτικωτάτη γιὰ ὅλους. Ἐφ' ὅσον ἤθελαν και «σημεῖον» νὰ ἰδοῦν, ἃς εἶχαν τὴν ὑπομονὴν και θὰ ἔπαιρνε τὴ δικαιοσύνην του ὁ συμβολισμὸς τῆς τριήμερου παραμονῆς τοῦ Ἰωνᾶ στὴν κοιλιά τοῦ κύτους. Ἄλλὰ μήπως δὲν ἔβλεπαν μπροστὰ στὰ μάτια τους σημεῖα; Ἐστὼ ἄγνοοῦσαν τὰς προφητείας, τὴν ὑπερφυσικὴν σύλληψιν και γέννησιν τοῦ Κυρίου. Δὲν μποροῦσαν ὅμως ν' ἀγνοοῦν οὔτε τὴν κατάπληξιν τῶν πνευματικῶν των ἡγητόρων ὅταν ὁ Ἰησοῦς δωδεκαετής ἐν τῷ Ναῶ «ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς και λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη και αἱ δυνάμεις;» (Ματθ. 1γ', 54, κ.ἐ.). Δὲν μποροῦσαν ν' ἀγνοοῦν τὰς ἰάσεις τυφλῶν, λεπρῶν, παραλυτικῶν, σηληνιαζομένων, δαιμονιζομένων, μογιλάων, τὰς νεκραναστάσεις κ.λ.π. πυκνότατα θαύματα, με τὰ ὁποῖα συγκατέβαινε στὸν ἀνθρώπινον νόον και ἀγκάλιαζε τὴν ἀνθρωπίνην δυστυχίαν εὐσπλαγχνικὰ, ἀποκαλύπτοντας ἔτσι τὴ θεανδρικὴν του ὑπόστασιν με τὸ στοιχεῖο αὐτὸ τοῦ ὑπερφυσικοῦ. Αὐτὰ δὲν ἦσαν «σημεῖα;» Καὶ σημεῖα μάλιστα με τὸν κεντρικὸ σκοπὸ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τοῦ πάσχοντος και ὄχι

ἀπλῶς τῇ θεραπείᾳ τοῦ νοσοῦντος ἀνθρώπινου κτήνους (Ἰωάν. ε', 14 κ.ά.). Καί τὸ ὅτι παρὰ ταῦτα τοὺς ἠνείχετο καὶ δὲν ἀνοίγε τῇ γῆ νὰ τοὺς καταπιῇ κι' αὐτὸ ἦταν τρανὸ σημάδι τῆς θεϊκῆς του μακροθυμίας.

* *

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ποὺ ζητοῦσαν «σημεῖα» καὶ οἱ μαθηταὶ μὲ τὴν πρόοδο καὶ τὰς κλιμακωτὰς ἀποκαλύψεις τοῦ Ἰησοῦ σ' αὐτοὺς ζητοῦσαν σημεῖο γύρω ἀπὸ τὴν Δευτέρα του παρουσία (Ματθ. κδ'), καὶ τὸ προεῖπε (Ματθ. κδ', 30, κ.ά.). Τὰ ἐλατήριά τους, πάντως, ἦσαν ἀγνὰ καὶ τὸ ἐρώτημα δὲν εἶχε ἀνακριτικὸ καὶ ἐλεγκτικὸ χαρακτήρα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος τοὺς ἀπαντοῦσε, ἂν συνέφερε, ὅπως στὴν προκειμένη περίπτωσι γιὰ νὰ μὴ πέσουν θύματα τῶν ἀπατεῶνων, ἢ δὲν τοὺς ἀπαντοῦσε (Πράξ. α', 7). Στὴ δρᾶσι τοῦ Κυρίου μας δὲν ἐξεχώριζαν τὰ «σημεῖα» ἀπὸ τὰ «τέρατα» γιατί καὶ διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς θεότητός του ἦσαν, καὶ ἔκτακτα, ὑπερβαίνοντα τὴν ἀνθρωπίνη κατάληψι, ποὺ μόνον ἓνας Θεὸς τὰ προκαλοῦσε γιὰ τὸν ὕψιστο σκοπὸ τοῦ σωσμοῦ τῶν ἀπίστων, δυσπίστων καὶ ἀμαρτωλῶν.

* *

Ἄλλ' αὐτὴ τῇ δύναμι τῆς θαυματοποιίας καὶ - μὲ τὴν καλὴν τῆς ἔννοιαν - τερατοποιίας, μετέδωκε χαριστικῶς ὁ Χριστὸς καὶ στοὺς Ἀποστόλους Του, τονίζει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὸ γράμμα του πρὸς τὸ Θεόφιλο, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν του τὰ γεγονότα (Πράξ. ε', 12, 16), ποὺ ὅπωςδήποτε θὰ ἐπακολουθοῦσαν, γιατί τὰ προεῖπεν ὁ Κύριος μὲ σαφήνεια. «Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὄνοματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς· ὅφεις ἀροῦσι· κἄν θανάσιμόν τι πίων, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν» (Μαρκ. ιστ', 16-17). Καὶ ὁ ἴδιος Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς σημεῖωνει πὸς ὁ Ἰησοῦς «Συγκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύει· καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας». Καὶ ἐκεῖνοι «ἐξερχόμενοι διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ» (θ', 1-6). Καὶ στὴ σημερινὴ περικοπὴ γίνεται πάλιν μνεῖα τῆς θαυματουργικῆς δυνάμεως τῶν Ἀποστόλων ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ πρὸς τὸν Θεόφιλο γιὰ νὰ τονίσῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ πρὸς θεμελίωσιν τῆς καινούργιας του Βασιλείας ἥτις ἀλεπτυνεῖ καὶ λιμηῆσει πάσας τὰς

Βασιλείας) (Ήσ. β', 44) διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλὰ» (Πράξ. δ', 12), ὅπως προεῖπε ἀνωτέρω ὁ Κύριος. Κι' ἦταν τόση ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἄσπευτε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἄν ἡ σικιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πῆριξ πόλεων εἰς Ἱερουσαλήμ φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες» (Πράξ. ε', 15-16). Ἡ θαυματουργικὴ δύναμις τῶν Ἀποστόλων ἦταν χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ τὴ συγκρότησι τῆς Ἐκκλησίας (Α' Κορ. ιβ', 9), καὶ οἱ θεραπεῖες ἐγένοντο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ (Πράξ. γ', 6). «Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι», λέγει στὸν ἐκ κοιλίας τῆς μητρὸς του χωλὸν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος· «ὅ δὲ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειρε καὶ περιπάτει», ὅπως καὶ ἐγένετο (Πράξ. γ', 6), γιὰ νὰ θαμπωθῇ καὶ νὰ μείνῃ ἐκστατικὸς ὁ λαὸς πρὸ τοῦ θαύματος αὐτοῦ. Καὶ τὸ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου ἐθαυματούργουν οἱ Ἀπόστολοι (Πράξ. ι', 34), ὁμολογεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Πέτρο (Πράξ. γ', 16), προσεφητεύθη δὲ καὶ ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα. «Τότε ἀλείπεται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός...» (λε', 6). Καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔχοντες συνείδησι τῆς ἄνωθεν καταπλησσοῦσης θαυματουργικῆς τῶν δυνάμεως προελάμβαναν πλάνας τοῦ εἰδωλολατρικοῦ πρὸ παντὸς λαοῦ, ποῦ σὲ παρόμοιες περιστάσεις ἐκράυγαζεν : «Οἱ Θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς· ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν...» (Πράξ. ιδ', 11-12). Ἐκεῖ καὶ ἡ ἐντύπωσις ἐκ τοῦ θαύματος ὑπῆρξεν ἄνευ προηγουμένου, εἶδε δὲ κι' ἔλαβεν ὁ Παῦλος ν' ἀποδείξῃ πὼς χάριτι Θεοῦ γίνονται τὰ θαύματα καὶ πὼς δὲν εἶναι θεοὶ οἱ ἴδιοι : «Καὶ ἡμεῖς τοὺς λέγει, ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς» (Πράξ. ιδ', 15). Ἔτσι κατάρθρωσε νὰ πείσῃ τοὺς ὄχλους νὰ μὴ προσφέρῃ θυσίας ταύρων, μέσῳ τοῦ ἱερέως τοῦ Διός, πρὸς τοὺς θεοποιημένους, ἀπὸ τοὺς καταπλήκτους εἰδωλολάτραις, θαυματουργήσαντας στὰ Λύτρα τῆς Λυκαονίας, Ἀποστόλους.

* * *

Τὰ θαύματα λοιπόν, τῶν Ἀποστόλων, ἂν τὰ καλοπροσέξῃ κανεὶς μιλοῦν μόνον τοὺς γιὰ τὸ σκοπὸ. Πρῶτα-πρῶτα δίδονται σὰν δυνάμεις ἐνεργείας σ' ἅγιους ἀνθρώπους, ἄγνους καὶ ταπεινούς

και ὄχι σὲ ἀκαθάρτους. Οἱ θαυματουργοῦντες Ἀπόστολοι, δὲν ἐνοιῶσαν πὼς εἶναι οἱ ἴδιοι πηγὴ θαυματουργικῆς δυνάμεως και ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ ὠμολόγουν, ἀφ' ἐτέρου δὲ και ἐκρατοῦντο σὲ πῶ βαθύτερη ταπεινώσει και μπορεῖ νὰ εἰποῦμε, πὼς, δεμένοι σφικτότερα ἔτσι κοντὰ στὸ Χριστὸ θεωροῦσαν βλαφημία και τὴ σκέψι ἀκόμη πὼς μποροῦν νὰ καυχῶνται μὲ τὴν χάρι πού πῆραν. Ἐπειτα, ὅπως κι' ἄλλοῦ ἐτονίσθη ἔλειπε τὸ στοιχεῖο τῆς ἰδιοτελείας, κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, ὅταν ἔπαιρναν τὴν χάρι τῆς θαυματουργίας : « Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπρούς καθαρίζετε, νεκρούς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε » (Ματθ. ι', 8). Τὸ δὲ σπουδαιότερον ἀπ' ὅλα τῶν θαυμάτων ἢ σκοπιμότης διεβῶτο στ' ἀποτελέσματα : ἰσχυροποιήσεις, εἶπαμε, τῆς πίστεως, φῶς ἀληθοῦς θεογνωσίας, βίος κατὰ Χριστόν. Δὲν ἔχουν καμμία σχέσι μὲ τίς ἀγυρτεῖες τῶν ἀνθρώπων τῆς ἡθικῆς παρακμῆς και τῆς ὕλικῆς ἐξᾶθλιώσεως, ἔστω κι' ἂν τέτοια τερατοργήματα σατανικὰ λαμβάνουν χώραν στὰ ἀριστοκρατικὰ σαλόνια μὲ τερατοποιούς τοὺς γύφτους ἢ τοὺς «κυρίους» και τίς «κυρίες» μέσω τῶν χαρτιῶν, τῶν φλυτζανιῶν, τῶν μέντιουμ, τῶν παρομοίων ἀθλιότητων πού δὲν ἔχουν οὔτε ἡθικὸν ἔρεισμα, οὔτε Θεόν, οὔτε και κάποιου εἶδους πνευματικὴν ὠφέλειαν. Ἀγωνία, ἰδρωκοπήματα, ἐγκεφαλικὲς θολοῦρες, ψυχικὲς νεφώσεις, ἀπογοητεύσεις φρικίαςισ καμμιά φορὰ κ.λ.π. Κέρδος : Μηδέν. Ὅχι μᾶλλον, ἀλλ' ἀσφαλῶς, θρησκευτικὴ, ἡθικὴ και ὕλικὴ ζημία.

* * *

Τέτοια σημεῖα και τέρατα τῶν συγχρόνων θαυματουργῶν ὄχι μονάχα δὲν ἔδεσαν κοντὰ στὴν ὀρθόδοξο πίστι και ἀρετὴ μὲ τὰ βλεπόμενα και ἀκροώμενα, ἀλλὰ κι' ἂν ὑπῆρχεν, ἐξ οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς και παραδόσεως, κάποια γνησία θρησκευτικὴ ριζούλα, ξεράθηκε κι' αὐτὴ γιατί ἀντεκατεστάθη μὲ τὸ σατανισμὸ και τὴν αἰσχρὰ ἰδιοτέλεια. Ποῦ μπορεῖ νὰ συγκριθῆ τῶρα τῶν Αποστόλων τὸ ἡθικὸ μεγαλεῖο μὲ τὴν ρυπαρότητα και τὴν ἀπιστία και τὸ κακὸ πού ἀπλώθηκε ἐξ αἰτίας τῶν συγχρόνων μάγων ἢ τερατοποιῶν τῆς ἐποχῆς μας, πρὸ τῶν ὁποίων χάσκουν και ληστεύονται ἡθικὰ και ὕλικὰ οἱ ἀνῆθοι ;

* * *

Ὅπως προείπαμε, μὲ τὰ θαύματα δὲν εὐηργετοῦντο μονάχα ὅσοι ἀμέσως ἠσθάνοντο τῆς Χάριτος τῆ δωρεά, ἀλλὰ και ὅλοι οἱ ἄλλοι πού τὰ ἐβλεπαν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια. Προκειμένου μᾶ-

λιστα για τους πιστούς, μπροστά στην ολοφάνερη παρουσία του Θεού, αποκτούσαν μεταξύ τους στενότερη οικειότητα και ένοιωθαν ότι αποτελούν μέλη της ίδιας θρησκευτικής κοινότητας, της ίδιας χριστιανικής οικογενείας, γιατί ο ίδιος ο Κύριος που τους ελύτρωσε και τους έφερε προς το φώς της αλήθειας, ο ίδιος θαυματουργεί δια της Χάριτός του. «Και ήσαν όμοθυμαδόν άπαντες εν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος». Έκει έκαναν τὰς θρησκευτικὰς των συνάξεις, ὅσπου σιγά - σιγά κατενοήθη ἡ ἀνάγκη νὰ κόψουν μιὰ γιὰ πάντα δεσμὸ καὶ ἐπαφή με ὅ,τι τοὺς θύμιζε Ἰουδαϊκὴ λατρεία καὶ τύπους. Ὡς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ εἰδωλολάτρας ποὺ παρέμεναν μακρὰν ἀπὸ τῆ χριστιανικῆ πίστι καὶ ζωῆ, κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν μποροῦσε, ὑποκρινόμενος, νὰ ἐνταχθῆ στὴν ἀγία ἐκείνη οἰκογένεια, ἐὰν πρωτίστως δὲν ἐκπληροῦσε τοὺς ὅρους τῆς καταγραφῆς του στὸ βιβλίον τῶν ἐπισήμων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν δηλ. δὲν ἐπίστευε στὴ θεότητα τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἐὰν δὲν ἀπέβαλλε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπο καὶ δὲν ἔσβυνε ἀπὸ τὴν μνήμη του τὸ παλαιὸ καθεστὼς ποὺ κατηργήθη με τὴ θυσία τοῦ Σταυροῦ. Γὰ θαύματα γι' αὐτοὺς ἦσαν ἕνας ἀνασταλτικὸς φραγμὸς κατὰ τῆς πονηρίας, τῆς ὑποκρισίας καὶ τῆς ἐμεταλλεύσεως, κατὰ κακιῶν ποὺ ἐτιμωροῦντο σκληρά. (Πράξ. ε', 5-10). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Λουκᾶς γράφει : «Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς», δηλ. τοῖς Ἀποστόλοις, «ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαὸς· μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν...» (Πράξ. δ', 13-14). Γὰ θαύματα τῶν Ἀποστόλων ἐξεπλήρουν καὶ αὐτὸν τὸν σκοπὸν: Ἐξεκαθάριζαν τοὺς πονηροὺς καὶ κρατοῦσαν ἄγνὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, με πίστι, ἀνιδιοτέλεια καὶ ἐνότητα : «Ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος, πολλὰ τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά...» (Πράξ. β', 43-44). Καὶ γιὰ μὲν τοὺς πιστοὺς ὁ φόβος νοεῖται σὰν θρησκευτικὸ δέος, γιὰ τοὺς λοιποὺς ὅμως ἀφωτίστους, ἦταν τρόμος ἐνόχων. Οἱ πρῶτοι ἐνισχύουν τὴν πίστι τους, οἱ ἄλλοι ἀπομακρύνονται γιὰ νὰ μὴ ὑποβληθοῦν στὸ ζυγὸ τῆς νέας θρησκείας ποὺ ἐπιβάλλει αὐταπάρνησι καὶ θυσία τοῦ ἁμαρτωλοῦ «εἰγῶ».

* * *

Ἀπὸ τοῦ φαινομένου τῆς γλωσσολαλιᾶς ποὺ κατέπληξεν ὅλον τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς (Πράξ. β', 4-13 κ.έ.), μέχρι τῶν θαυμάτων ποὺ ἀφοροῦσαν θεραπείας ἀσθενῶν (δ', 15) εἶναι ἐκδηλῆ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς του (Μάρκ. ιστ', 17). Καὶ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔλειψε οὔτε καὶ θὰ λείψῃ ποτὲ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν του : «Ἴδου

εἶπεν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασίν του, ἐγώ, μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη', 20). Ἐπομένως ὁ Κύριος, ὡς ἀστεϊρευτος πηγὴ θαυματουργοῦ δυνάμεως, εἶναι παρὼν καὶ ἐνεργεῖ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ μας συμφέροντος. Καὶ ἡ μὲν Χάρις καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' ὅμως τὰ ὄργανα καὶ ἡ δραστηκότης τῆς Χάριτος εἶναι ὁρατά : Ὁ Προφητᾶναξ γράφει : «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ» (Ψαλ. ξζ', 36). Ἐπομένως ὁ Κύριος δὲν ἐστέρησε τὴν Ἐκκλησίαν του τῆς Χάριτός του, γιατί, παρεκτός τῆς διὰ μέσου τῶν μυστηριακῶν πράξεων ἐνεργείας τῆς σωστικῆς δυνάμεως ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας διδάσκει πὺς καὶ Πατέρες, καὶ ὄσιοι, καὶ ἐγκρατευταὶ καὶ ὁμολογηταὶ καὶ ἀσκηταὶ εἶχαν τὸ Χάρισμα τῆς θαυματουργίας. Ὅπου ἐπιβάλλετο ἢ καὶ ἐπεβάλλεται ἐξ ἐκτάκτου ἀνάγκης, ὅπως τότε, ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, αὐτὴ γίνεται αἰσθητὴ, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχη πίστις ποὺ θὰ τραβήξῃ τὴν εὐεργεσία. Οἱ θεραπείες ποὺ ἀναμφισβήτητα γίνονται καὶ ὁμολογοῦνται δημοσίᾳ, μέσῳ ἁγίων λειψάνων, ἢ εἰκόνων προηγουμένης μιᾶς μετὰ δακρύων κατασκευτικῆς προσευχῆς, σημαίνουν πὺς τὰ «σημεῖα» καὶ τὰ «τέρατα» ποὺ ἐλάμβαναν χώραν διὰ χειρῶν τῶν Ἀποστόλων δὲν ἀφοροῦσαν πρόκλησιν ἐντυπώσεων γιὰ μιὰ ἐποχὴ καὶ γιὰ μιὰ γενεά, ἀλλὰ τὴν αἰωνιότητα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποῖαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγκροτεῖ, συντηρεῖ καὶ προάγει δι' ὄλων τῶν μέσων, ἐπομένως καὶ τῶν θαυμάτων. Ἡ Ἐκκλησία, διὰ τοῦ ἱεροῦ της Κλήρου, ἔχει δικαίωμα νὰ προσεύχεται καὶ νὰ παρακαλῇ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ, προκειμένου νὰ ἀπαλλάσσωνται οἱ πιστοὶ ἀπὸ ἀσθενείας, ἀπὸ βάσανα, θλίψεις καὶ περιστάσεις, ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ἀπὸ δυσκρασίας ἀέρων, ἀπὸ πνεῦμα πλάνης, ὅπως φανερώνει ἡ ὑπαρξίς Εἰδικοῦ Εὐχολογίου. Κι' ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μπορούμε νὰ εἴμεθα μάρτυρες βροχοπτώσεων, κατόπιν λιτανείας, φυγαδεύσεως δαιμονίων καὶ θεραπείας ἀνιάτων ἀσθενειῶν. Ἐφ' ὅσον τὸ θαῦμα εἶναι τῆς παντοδυναμίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γεγονός, οἱ Χριστιανοὶ μπορούν νὰ τὸ ἐπικαλοῦνται μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας των μὲ βαθεῖα καὶ ἀδίστακτη πίστι, κατόπιν μάλιστα ψυχικῆς παρασκευῆς καὶ μὲ τὴν ἀπόλυτη βεβαιότητα πὺς θὰ ἐκπληρωθῇ τὸ αἶτημά τους. Καὶ τονίζομε πὺς τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας του, γιατί στὴν ἐποχὴ μας ὁ Σατανᾶς πλανᾷ μὲ σημεῖα καὶ τέρατα τοὺς ἀφελεῖς γιὰ νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν ἀγκυλιὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, χτυπῶντας τὴν ὀργανωμένην Ἐκκλησίαν, ὅπως προεῖπεν ὁ Σωτὴρ : «Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε, πλανᾶσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. Ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν» (Ματθ.

κδ', 24-25). Πρόκειται περί τοῦ ἀντιχρίστου καὶ τῶν ὀργάνων τῆς ἁμαρτίας. «Καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ κλπ...» (Β' Θεσ. β', 8-13), ποῦ συστηματικὰ καὶ μεθοδικὰ προσπαθοῦν νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ εὐσεβοῦς φιλοθρήσκου λαοῦ πρὸς τὴ θεότητα τοῦ Κυρίου, τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τὸν ἱερό Κλήρο, ἄνευ καὶ τοῦ ὁποίου δὲν νοεῖται σῶζουσα Ἐκκλησία. Τὰ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν καθιερωμένων ὀργάνων τῆς τυχὸν σημεῖα καὶ τέρατα τῶν ἀγυρτῶν, εἶναι ὀλοφάνερα γιὰτὶ οὔτε πίστι στὸ Θεάνθρωπο Κύριο δυναμώνουν, οὔτε ἀγνότητα σώματος καὶ ψυχῆς ἐπιτυγχάνουν, οὔτε στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰσάγουν, καὶ πρὸς εὐτελεῖς σκοποὺς γίνονται, καὶ τὴ σφαγιῶδα τοῦ Σατανᾶ ποῦ πλανᾷ τὴν οἰκουμένην, χρησιμοποιοῦντας «σημεῖα», φέρουν (Ἄποκ. ιβ', 9-ιθ', 20-κ', 3). Ἄλλ' ὁ τερατοποιὸς διάβολος καὶ οἱ ὑπηρέται του θὰ ἐξοντωθοῦν ἀπὸ τὸ Χριστό. «Καὶ ἐπιᾶσθη τὸ θηρίον καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ» (Ἄποκ. ιθ', 20).

Προσοχή! Μὴν ἀπομακρυνώμεθα ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας.

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι τὰ Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια χορηγοῦν εἰς τοὺς κληρικοὺς στεγαστικὰ δάνεια, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν ἐνδιαφερομένων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 242 ἀποφάσεώς του, ληφθείσας κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 19/8/1967, ἐνέκρινε τὴν χορήγησιν, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους, εἰς τοὺς συνταξιούχους τοῦ ΤΑΚΕ τοῦ ἐπιδόματος ἀδείας Ἰσου πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς καταβαλλομένης αὐτοῖς μηνιαίας συντάξεως. Ἐλπίζεται ὅτι τὸ θέμα τοῦτο θὰ ρυθμισθῇ καὶ νομοθετικῶς ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ καταβολὴ τούτου.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 9.6.1967 ἕως 14/10/1967 ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ ΤΑΚΕ αἱ κάτωθι συντάξεις: — Αἰδεσιμώτατον Ἀνδρέαν Παπακωνσταντίνου, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1783. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 22.416.— Πρεσβυτέραν Μαρίαν Βαλάη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 30.283.— Πρεσβυτέραν Μαργαρίταν Βιδάλη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 787. Ἐφ' ἄπαξ 38.709.— Πρεσβυτέραν Ἀναστασίαν Παπαβασιλείου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 956. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 55.855.— Πρεσβυτέραν Ἐλένη Τσελίκα, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 743. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 60.194.— Αἰδεσιμώτατον Ἀντώνιον Δερμάτην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σάμου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.020. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 38.351.— Αἰδεσιμώτατον Νικόλαον Ἀλεξοῦδην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 663. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 29.634.— Πρεσβυτέραν Θεονύμφην Ρουμελιώτου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 856. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 43.796.— Πρεσβυτέραν Μαρίαν Γεωργιάδου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπάλαιας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 22.283.— Πρεσβυτέραν Εὐθαλία Μητσοπούλου, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης καὶ Σταγῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 816. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 61.700.— Πρεσβυτέραν Ἄννα Καραγιάννη, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 61.964.— Αἰδεσιμώτατον Φώτιον Παπαδόπουλον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμπίας, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.607. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 70.368.— Αἰδεσιμώτατον Γεώργιον Χατζηπαπᾶν, Ἱ. Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.145. Ἐφ' ἄπαξ δρχ. 50.880.— Πρεσβυτέραν Παρασκευὴ Βέργου, Ἱερᾶς

Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 876. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 44.910.—Πρεσβυτέρων Μαγδαληνῆν Θεοδωρίδου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Νιγρίτης και Σερρών, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 662. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 49.932.—Πρεσβυτέρων Ἀνθοῦλα Ζωγανά, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Φθιώτιδος, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 714. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 64.948.—Αἰδεσιμώτατον Βασίλειον Ἀμπρου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Τρίκκης και Σταγῶν, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.607. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 68.670.—Πρεσβυτέρων Μαρίαν Χαλκιᾶ, 'Ιερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 58.692.—Αἰδεσιμώτ. Γεώργιον Παπαχριστοδούλου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Νιγρίτης και Σερρών, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.445. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 44.381.—Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον Πετρόπουλον, 'Ιερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Α' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.938. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 77.260.—Πρεσβυτέρων Διονυσίαν Μαλούχου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 856. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 42.725.—Πρεσβυτέρων Βασιλικῆν Δελημήτρου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 48.601.—Πρεσβυτέρων Κωνσταντῖνα Ρουλίδου, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 787. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 52.671.—Αἰδεσιμώτ. Νίκιον Μαχαϊράν, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Κορινθίας, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 660. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 34.863.—Πρεσβυτέρων Ἀργυρῶ Ζήση, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 680. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 71.984.—Πρεσβυτέρων Παναγιώτα Κασβίκη, 'Ιερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 743. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 54.234.—Αἰδεσιμώτατον Στέφανον Καμούζη, 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Σύνταξις δρχ. 1.368. 'Εφ' ἄπαξ δρχ. 46.958.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. Νικ. Π. (ἐφημέριον ὑπαίθρου). Δύναται νὰ λάβῃ σύνταξιν ὁ ἡσφαλισμένος εἰς τὸ ΤΑΚΕ κληρικὸς διὰ λόγους ἀσθενείας, ἐφ' ὅσον αὐτὴ τὸν καθιστᾷ ἀνίκανον διὰ τὴν ἐπιτέλειαν τῶν καθηκόντων του. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν σᾶς ἀποστέλλωμεν σχετικὸν ἔντυπον κατάλογον. Ἡ παραίτησίς σας πρέπει νὰ ὑποβληθῇ μετὰ τὴν γνωμάτευσιν τῶν ἰατρῶν καὶ ὄχι ἀπὸ τοῦδε. Ἡ πλήρωσις κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως γίνεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, ὡς προβλέπη ὁ νόμος. Διὰ τὴν παραμονὴν σας ἢ μὴ εἰς τὴν

ἐνορίαν σας ὡς «βοηθητικοῦ ἡμερήσιου» μετὰ τὴν συνταξιοδότησίν σας θὰ ἀποφασίσῃ ὁ Μητροπολίτης σας.—Κυρίαν Κ. Θ. Ἐνταῦθα. Ἐξ' ὧσων γνωρίζομεν δὲν ὑπάρχει ἄγιος Τιμολέων.—Γ. Μητρόπολιν Κορινθίας, Κόρινθον. Ἐλάβομεν ἔγγραφόν σας περὶ τῶν μεταβολῶν τῶν Αἰδес. Ἐφημερίων Ν. Μαχαίρα, Κ. Παπαϊωάννου, Χ. Γκολφινοπούλου, Π. Σακελλαροπούλου, Π. Μπρίνια, Κ. Ραβασοπούλου, Γ. Παπαδάτου καὶ Χ. Μακρῆ. Εὐχαριστοῦμεν.

Αἰδεσιμώτατον Χρῆστον Ξάμπλαν, Ἀυτὸν Ναυπλίου. Ὡς ἐπληροφορήθημεν ἀρμοδίως διὰ τὴν λήψιν στεγαστικοῦ δανείου παρὰ τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων εἶναι ἀπαραίτητος τουλάχιστον δεκαετής ὑπηρεσία.—Αἰδεσιμώτατον Ἐφημέριον Ἁγίου Ἀνδρέου. Ἐπιστολή σας μὲ ἀπορίας σας διεβεβίασθη εἰς τὸν ἀρμόδιον συντάκτην τοῦ περιοδικοῦ, θὰ λάβητε δὲ σχετικὴν ἀπάντησιν διὰ τῆς εἰδικῆς στήλης τοῦ Ἐφημερίου ἐν καιρῷ.—Αἰδεσιμώτατον Ἀντώνιον Ἀνδρέαδάκην, Πασσαλῆτες Κρήτης. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν ἅπαντα τὰ αἰτηθέντα τεύχη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπίκαιρα.—**Θεοδοσίου Σπεράντσα**, Ἡ ἐργασία (ια').—**Εὐαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Ἡ ποιικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων (β').—**Θ.Κ. Σπεράντσα**, Στὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνον (ποίημα).—Τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ὁ περὶ Ἱερωσύνης λόγος. Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα.—**Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη**, Ἡ πίστις κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παύλον.—**Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλείοτερον καὶ καθαρότερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας.—**Βασ. Ἡλιάδη**, Τὸ παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν εὐκαιρία πρὸς διαπίστωσιν τοῦ ἀκλονήτου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Οἱ ἐνενηντα ἑννέα πατέρες.—**Ἀρχιμ. Σωτηρίου Τράμπα**, Ἱεροκήρυξ Ἐνόπλων Δυνάμεων, Ἰάκωβος Κέντζος.—**Φ.** Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασ. Μουστάκη**, Ἡ χαρὰ τοῦ Χριστοῦ.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**. Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ. 18. Σημεῖα καὶ τέρατα.—Εἰδήσεις τοῦ TAKE.—Ἄλληλογραφία.

Τύποις: ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὁδὸς Λένορμαν 185, Ἀθῆναι—Τηλέφ. 530.318.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι